

HVALER

MENIGHETSBLAD

NR 1 - 2022

75. ÅRGANG

**PÅSKEHILSEN TIL
HVALER MENIGHET**

Side 4

**PÅSKEN - OG DET
USETTE UNDER**

Side 10

**PÅSKEN 2022
I TEKST OG BILDER**

Side 14

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

kirken.no/hvaler

Kirkekontoret (Kirkens hus)

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 69 37 90 37

post@hvaler.kirken.no

Hvaler sokn

Kristin Seljebakken,

Tlf: 473 16 893

kselfebakken@pmx.net

Hvaler menighetsblad

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

hvalermb@outlook.com

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Grethe Hummel,
Kjersti Morland, Einar Morland,
Dag Plau og Ellen Bjørnvall Vikør

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

dag@plau.no

Trykk:

Møklegaards Trykkeri AS

Fredrikstad

info@moklegaard.no

ANSATTE:

Grethe Hummel

sogneprest

Tlf: 474 79 731

grethe@hvaler.kirken.no

Mats-André Soli

kirkemusiker

Tlf: 977 66 377

mats@hvaler.kirken.no

Kjersti Morland

menighetspedagog

Tlf: 975 26 412

kjersti@hvaler.kirken.no

Marius Kjølholt

kirketjener

Tlf: 483 92 297

marius@hvaler.kirken.no

Jenny Schorpen

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Jan Heier

Kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

jan@hvaler.kirken.no

kirkevergen@hvaler.kirken.no

Foto forside: Barbro Th. Bjørck / Foto på side 3: Anne Magrete Elliassen

Påskehilsen til Hvaler menighet.....	4
Menighetsrådets leder har ordet	6
Menighetsrådet melder	7
Under himmelbuen påsken 2022.....	8
Påsken – og det usette under	10
Påsken i kirkene	13
Påsken i tekst og bilder 2022	14
Dagens utvalgte salme	19
God bør i kulturvernforeningens projekter	20
Grensemerker forteller historie	24
Et liv i og med lokalhistorie	28
Hva gjør kirkens diakonitvalg	31
Brudestolene i Hvaler kirke	32
Når prestedtjenesten tørker inn	34
Nasjonalpark under vann? Ingen spøk.....	36
Meter`n og maska	38
Tur til Dalsland kanal	39
Frivillighetens år 2022	40
Hvaler frivillighetssentral	42
Barn og unge – Hva skjer i april, mai og juni	43
Påskekonsert med Mats-André Soli og Ida Gudim.....	44
Søndagsskolens barneside	45
Glimt fra floraen på Hvaler	46
Kunstlotteriet 2022	47
Hvaler konfirmanter 2022	48
Fløytelåt fra en kajakk	50
Premiekryss	55
Viser og pop i Spjærøy kirke	57
Historisk bekkesus	58
Fra foreningslivet på Hvaler	60
Siden sist	61
Gudstjenester i Hvalerkirkene våren 2022	62
Sorg og gleder i våre kirker	63

GRATULERER

Hvaler menighetsblad vil, på vegne av Hvaler menighet, få gratulere Kari Mangrud Alvsvåg med utnevnelsen til biskop i Borg. Et godt valg. Hun vigsles søndag 24. april kl. 11 i Fredrikstad domkirke.

Foto: Erlend Berge, Vårt Land

PÅSKEHILSEN TIL HVALER MENIGHET

Sola titter fram over naboens hustak og fyller de tomme blomsterkrukkene i hagen vår med lys. Det er tidlig vår, påsken er like om hjørnet. Jeg nyter en stor kopp svart kaffe mens jeg møter dagen ute på trappa. Gresset begynner å grønnes og det er knopper på noen av staudene. Jeg rakk aldri klippe dem ned i høst. Nå stikker lyse knopper hodet fram mellom råtnende, brune planterester.

Til neste år, sier jeg halvhøyt, da skal jeg være en bedre gartner. Rydde opp før vinteren kommer, klippe det som klippes skal, og dekke til det som trenger beskyttelse. Jeg drar på meg hagehanskene, finner fram en liten hagesaks og en rive og begynner å rydde.

Det er mye dødt å fjerne. Vinteren har vært

ødeleggende. Våt og kald om hverandre, og både planter og krukker har måttet gi tapt for frosten. Når jeg oppdager at en av de vakre terracotta-krukkene mine har sprukket fra kragen og helt til bunns, blir jeg brått sint og velter krukken. Det tåler den ikke, og nå ligger den delt i to og gaper svart mot meg.

Jeg setter meg tungt ned på trappa igjen, og lar blikket gli over hagen. Den er et trist syn. Svart jord, brune, råtnende planterester og en sprukken krukke får den til å se død og forlatt ut.

Men sollyset som vandrer over hagen, fyller også den sprukne krukka med lys, og overrasket får jeg øye på noe som lyser mellom alt det sorte. Et friskt skudd er blitt avslørt i det krukken delte seg. Tenk at det

er liv mellom alt det døde! Det ser ikke ut som blomsten som blomstret langt ut på høsten, men at skuddet er levende, er det ingen tvil om!

Jeg tenker på en annen overrasket kvinne som fant liv der hun ventet å se død. Maria Magdalena var svart og tung av sorg, og gråt da hun vandret til Jesu grav påskemorgen. For en vanvittig overraskelse det må ha vært, da hun oppdaget at graven var tom!

Jeg lar det lyse, levende skuddet i den ødelagte krukken minne meg om påskens budskap: at døden og dødskreftene ikke skal få siste ord.

Jeg tenker på mennesker jeg har møtt det siste året, mennesker som sørger over ulike tap. Noen har mistet sitt menneske til døden, noen har tapt

egen helse, noen måtte avslutte en relasjon som var blitt destruktiv og skadelig, noen mistet jobben fordi pandemien ødela grunnlaget for den. Mange mennesker må vandre lange strekk i dødsskyggens dal. Men iblant dukker det opp lysglimt og tegn til liv midt i den mørke vandringen. Ja, overraskende ofte er det strimer av lys som når inn også til den som sørger tungt.

Jesu oppstandelse viser oss at mørket og dødskreftene ikke skal seire.

Livet leter seg fram mellom det som er dødt, og lyset finner en sprekk det kan snike seg ut gjennom. Det vil jeg la den sorte hagen vår minne meg om. Og neste gang du blir overrasket over en hagevekst som lever på tross av barske vilkår, kan kanskje du også huske på det? At mørket aldri skal overvinne lyset, og at livet ikke lar seg stoppe.

*Deg være ære, Herre over dødens makt!
Evig skal døden være Kristus underlagt.
Lyset fyller haven,
se, en engel kom,
åpnet den stengte graven,
Jesu grav er tom!*

God påske!

*Kari Mangrud Alvsvåg
Konstituert biskop i Borg bispedømme*

TRENGER DU NOEN
Å SNAKKE MED?

KIRKENS
SOS

Ring oss på 22 40 00 40

Kristin Seljebakken

PÅSKE HELE ÅRET

Jeg liker veldig godt å gå turer. Her på Hvaler er vi så heldige som har turterrenget like utenfor huset uansett hvor vi bor på øyene! Vi kan vandre langs strender, svaberg og myke skogsstier. Det er godt å søke stillhet og ro i naturen.

På en av rundturene mine, går jeg ofte innom påskestien på Hvaler kirkegård. Den ligger fint til på høyden inn mot skogen. Her kan vi følge dramaet i påskeuka fra palmesøndag til påskedag ved små «stasjoner». Gjennom tekst, bilder og symboler inviterer påskestien til en meditativ vandring med formidling av påskens frigjørende budskap til alle årstider.

På palmesøndag kan jeg i tankene følge folkemengden som tok imot Jesus med palmegrener og høye rop da han kom ridende inn i Jerusalem. De tok imot ham som kongen.

En annen turdag kan jeg stoppe opp ved en av de andre stasjonene - ved de tre korsene.

Her er det mange tanker jeg kan gjøre meg. Huske ordene fra bibelhistorien om Golgata og korsfestelsen eller noen strofer fra en sang eller salme som vi har lært. - Undre meg over og takke for at Jesus var villig til å la seg spotte, fornedre og dø for min skyld!

Ved siste stasjonen står jeg ved den tomme graven. Her møter jeg den oppstandne og seirende Jesus! Jeg blir fylt av stor takknemlighet idet jeg går videre gjennom skogen utover mot sjøen med sine strender, rullesteiner og svaberg. Et sangvers som ofte kommer i tankene er:

***Frykt ikke mere! Evig er han med.
Troens øye ser det: Han gir liv og fred.
Kristi navn er ære, seier er hans vei.
Evig skal han regjere, aldri frykter jeg.***

God påske og god tur –

Kristin Seljebakken

Vi gleder oss over at alle restriksjonene i forbindelse med pandemien er opphevet. Denne tiden har vært svært krevende, spesielt i forbindelse med kirkelige handlinger. Menighetsrådet vil berømme våre ansatte for trygg og god tilrettelegging og gjennomføring. Vi vet det har vært utfordrende å stadig holde seg oppdatert på gjeldende regelverk. Takk skal dere ha!

En stor takk går også til alle frivillige som på tross av restriksjoner har stilt opp med munnbind, registrering og henvist deltakere til faste plasser. Det er Frivillighetens år og vi vil gjerne utfordre flere. Til baking, raking, styring av PowerPoint i kirkene m.m.

Nå i påsketiden får vi mange anledninger til å møtes i kirkene våre, både til gudstjenester, konserter og kveldssamlinger. La oss «ta tilbake» møteplassene våre og gleden over å kunne samles igjen!

I januar kom de to siste gyllenlær-stolene til Hvaler kirke. I 2020 overleverte kunstner Turid Alstad Hop de to første stolene som hun har designet og utsmykket. Stolene skal kun brukes av brudepar og deres forlovere.

I vinter har det pågått graving for vannledning til overrislingsanlegget i Hvaler kirke.

Vi er i gang med å se på en løsning for nytt tak etter en lekkasje på Kirkens hus.

I februar startet årets 29 konfirmanter sin forberedelse. Vi ønsker dem en fin og interessant tid sammen fram til konfirmasjonen i september!

Menighetsrådet har nedsatt ei prosjektgruppe for utarbeiding av en minnelund ved Hvaler kirke.

Vi tenker framover og planlegger for sommermarked ved Drengestua igjen 14. august. Det blir mer info om dette i sommernummeret av bladet. Dersom du ønsker å lage noe håndarbeid eller dyrke noe for salg den dagen, så har du litt tid til å planlegge dette. Inntektene går til arbeidet i menigheten.

Om vi ser enda lenger fram, så er det planer om å arrangere Fest i Guds hus 27. november. Det var en fantastisk opplevelse for oss som fikk være med på «festen» sist høst. Vi skriver om dette nå for å utfordre små og store som ønsker å være med som deltakere. Sangere og musikere inviteres til å delta.

Ta gjerne kontakt med Mats-André Soli

ER DU DER GUD, MIDT I KAOSSET?

Lever vi i en ond tid Gud? Etter to år med trussel fra koronasykdom og nedstengte samfunn i hele verden, er det krig i Europa. I Europa, hvor vi i 77 år har jobbet med å bygge ut samarbeid, handel over grenser, utveksling av kultur, felles idrettsarrangementer og å kunne reise fritt mellom landene. Det er ikke til å fatte Gud, at en av disse statslederne har invadert nabolandet sitt med tanks, bombefly og klasebomber. På en måte går krigen for åpne kameraer. Vi ser vonde og ufattelige bilder av utbombede bygninger, kvinner og barn som flykter over grensene til naboland, og døde soldater som bæres bort. Informasjon og bilder som er blytunge å ta inn.

Joda, jeg vet det Gud, kaoset er ikke ditt verk, det er menneskenes. Dette er verket til en mann og hans medløpere som ønsker å vise muskler. Ønsker å være tøff, sterk og mandig. Det rare er vet du Gud, at han framstår som det motsatte. Han framstår som en skikkelig veik fyr. Den er ganske feig som sender soldater og tanks inn i en by der de fleste er sivile, fredelige folk som ønsker å spise middagen sin, gå på jobben og drikke kaffe med naboen. Det er heller ikke spesielt modig å slippe bomber ned på små landsbyer der barn leker og bestemødre henger på gjerdet og slår av en prat. Og det er slett ikke greit at skolebarn må sitte i bomberom i stedet for å gå på skolen og leke med vennene sine.

Kjære Gud. Du vet at mange av oss har trodd at Europa er et sivilisert kontinent. At vi var ferdig med det krigstullet, og at vi kunne snakke sammen og finne løsninger rundt et bord. Det er så trist å tenke på alle som dør helt unødig. Alle som må forlate hjemmene sine og begi seg på reise med en koffert. Familier som blir splittet, fedre som må ut for å forsvare landet sitt. Det er trist å se bilder av

utbrente hus og store blokker i mur og glass som er skutt i stykker.

Aller mest er det synd på de menneskene som er midt oppi dette Gud. De som rammes, som ser familiemedlemmer dø og hjemmene lagt i grus. Vi ber for dem Gud. Vi ber til deg om at du må hjelpe dem.

Selv om vi er langt vekk fra Ukraina, er det mange her som er redde også Gud. Særlig når de pysete krigsherrene begynner å rasle med atomvåpentrusler, eller soldater skyter rundt seg inne i et atomkraftverk. Da blir vi redde, for da spiller avstanden liten rolle. Da blir jord, vann og himmel fulle av stråling, og kanskje ingen kan bo her mer. Så du skjønner Gud, vi trenger trøst.

Vi vender oss til deg Gud, og ber om tilgivelse for menneskelig dårskap. Vi ber deg Gud om at du må åpne våre øyne så vi skjønner at jordkloden er skapt uten grenser. Vi som lever på jorda, er avhengige av hverandre. Vi er avhengige av at alle oppfører seg ordentlig og ikke tøffer seg og tar seg til rette. Vi er alle avhengige av vann, mat og varme. Og vi må dele med hverandre, ta vare på hverandre og ta ansvar for hverandre. Noen ganger Gud, er det slik at de enkleste forklaringene er de beste. Maj Britt Andersens «Ballongvisa» for eksempel. *«Tenk om værda var ein ballong som alle bodde på. Og ingen folk var fattig eller ingen rike. Tenk om alle hadde samme Gud som alle trodde på. Da ville jorda vøri himmelrike. Før ballonger er slike en lyt vara varsom med. Dåmm går så lett i sund, om itte folk lar dom i fred. Å itte kan vel noen si at halvparten er min. No stikk je høl i ballongdelen din»*

Akkurat nå Gud, trenger vi håp og trøst. Vi trenger å finne fram til ord som kan styrke oss og holde oss oppe. Heldigvis finnes slike ord på mange steder i din bok. I 5. Mosebok står det skrevet: «Herren selv skal gå foran deg. Han svikter deg

ikke og forlater deg ikke, Vær ikke redd og mist ikke motet.» (31.8).

Sindre Skeie har skrevet en vakker tekst som brukes i fastetiden. Her gjengis vers nr. 1, 2 og 7.

*1. Se, mørket vinner aldri over lyset.
La håpets flamme skinne, sterk og klar!
For ennå kjemper noen for det gode,
og ennå deler noen det de har.*

*2. Se, freden finnes i den gode striden,
så reis deg opp til kamp for andres rett!
Da skal du aldri frykte mørkets makter,
det er i mørket flammene blir sett.*

*7. Se, Verdens Lys rir inn i våre gater.
En sang om frihet stiger i vår by,
hør, også vi vil være barn av lyset
og tenne håpet: Jorden skal bli ny!*

Sindre Skeie 2012

Snart er det påske. Hold fast i oss Gud og vis oss ditt lys.

God påske!
Hilsen mormor

PÅSKEN – OG DET USETTE UNDER

TEKST: JAN OLAV AARFLOT FOTO: LILL NORDAHL KJØLHOLT

Fortellingen om Jesu lidelse og død finner du igjen i alle evangeliene i Bibelen. De fire forfatterne av evangeliene, Matteus, Markus, Lukas og Johannes, har valgt litt forskjellig perspektiv. Beretningene skiller seg ikke særlig mye fra hverandre. I kirkene veksler en, fra år til år, med å lese fra de forskjellige fremstillingene i de fire evangeliene.

Beretningen om Jesu lidelse og død er gripende. Den gir medfølelse overfor han som er uskyldig dømt. Det kan være grunn til å minne om at det ikke er snakk om jødene som folk, som dømte Jesus. Det var øverstepresten og hans folk, sammen med Pilatus, som dømte Jesus. De hadde forskjellige motiver for å gjøre dette. Øversteprestene fryktet at Jesus skulle skape store bølger inn i det romerske lederskapet. Da kunne de fort miste privilegier, som at de slapp å ofre til keiseren som gud. Pilatus, på den annen side, var redd for sin stilling. Jødene som folk, kan ikke anklages for å ha drept Jesus.

På samme måte skal man heller ikke fokusere på Judas alene, som den som forrådde Jesus. Han representerer alle som overgir uskyldige til å bli dømt. Det skjer også med mennesker som lever i dag.

DEN TOMME GRAVEN

Kvinnene som kom til graven, ventet ikke å finne en tom grav. Deres undring og forskrekkelse understreker at dette var de uforberedt på. Kvinnene kom for å stille liket og smøre det inn med velluktende oljer. Jesus døde på fredag mot kvelden, omkring kl. 15. Gravleggingen måtte skje før solnedgang, omkring kl. 18, for da begynte jødernes sabbat.

Tidsbenevnelsen som er beskrevet i Det nye testamnet om Jesu lidelse og død (se f. eks. Matteus 27, vers 45 – 46, den sjette og niende time) kan forklares med at dagens timer den gang ble regnet fra soloppgang, som er fra klokken 06. Den niende time blir da 6 + 9 altså kl. 15, den tiden da Jesus dør.

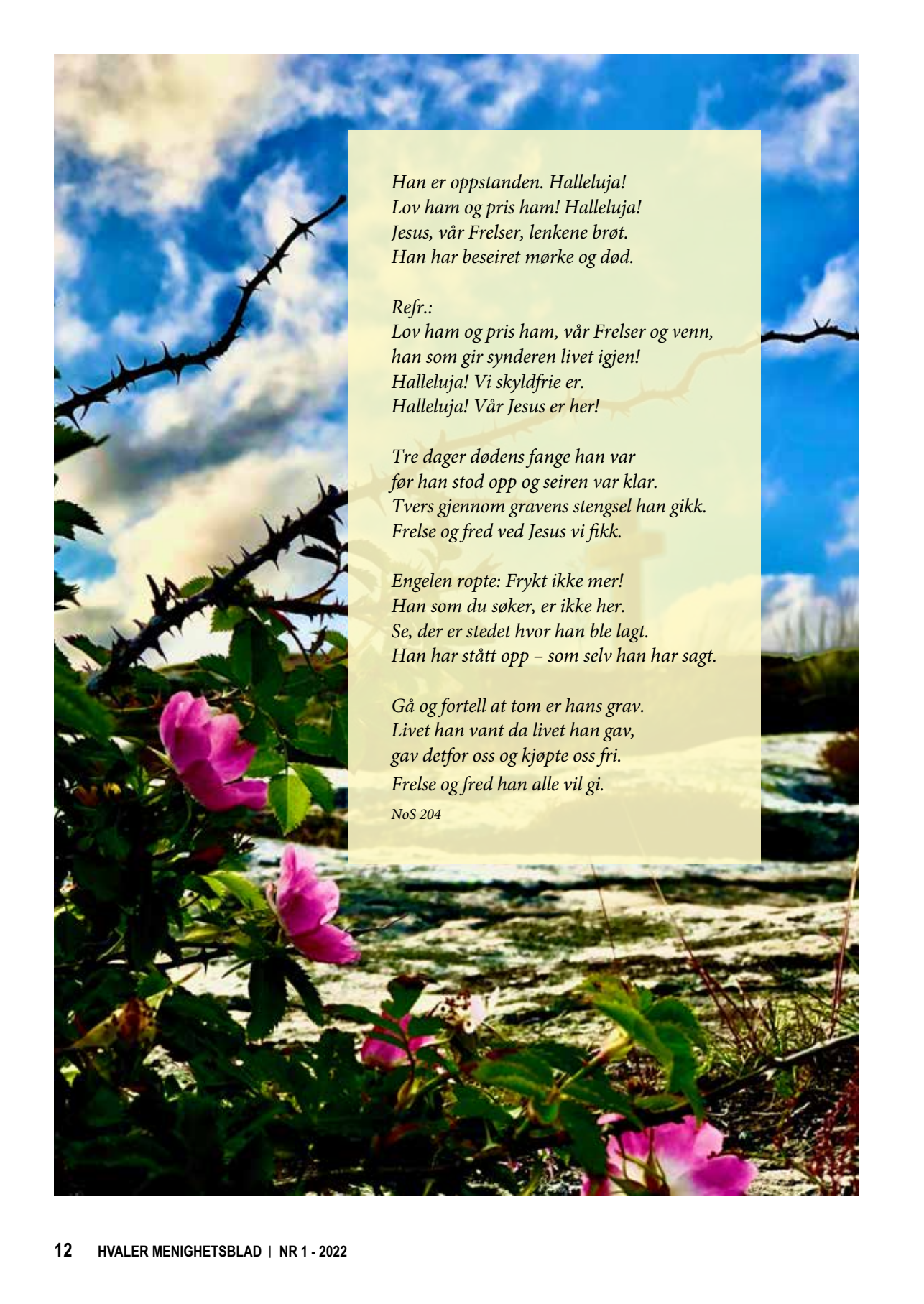
Da sabbaten begynte, kunne ingen jøder arbeide. Den korsfestede kunne nok henge på korset over sabbaten, som en slags ekstra nedverdigelse, men Josef fra Arimatea viste Jesus den siste ære ved å gravlegge han i en grav som allerede var gjort i stand. Det kan synes som om gravleggingen har skjedd raskt for å bli ferdig før sabbaten begynte.

DET USETTE UNDER

Da sabbaten var over, kunne man stille Jesu døde legeme. Slik ble det til at det var kvinnene som først oppdaget at Jesus hadde stått opp fra de døde. Selve oppstandelsen er et usett under. Det er ingen av evangelistene som tegner noe klart bilde av hva som skjedde. De forholder seg til vitner som har kunnet fortelle om opplevelser og sine iakttakelser. Det var en tom grav. Likklærne lå igjen. Mange møtte Jesus igjen etter oppstandelsen. Det er disse kildene forfatterne av evangeliene forholder seg til. Man kan også legge merke til at Jesu nære medarbeidere, disiplene, ikke hører med til dem som omkranset korset. Det er de kvinnelige disiplene som er samlet på Golgata, og som følger Jesus inn i døden. De andre disiplene deltok heller ikke ved gravleggingen av Jesus. Det var ikke de som kom til graven søndag morgen.

Kvinnene og disiplene reagerte med tvil, undring og skepsis på oppstandelsen. Men også med glede. De kunne se den tomme graven med egne øyne og hente ut likklærne. De var forskrekket og redde for hva som kunne ha skjedd. Disiplene trodde på oppstandelsens under først når de møtte Jesus igjen. Thomas trodde først da han fikk se, og kjenne på, Jesu sår.

Paulus behandler spørsmålet om oppstandelsen i 1. korintierbrev. I det 15. kapittel forteller han om noen av dem som møtte Jesus etter oppstandelsen. Selv møtte han Jesus i et syn på vei til Damaskus. Da blir han, som forfulgte de kristne, overbevist om at Jesus hadde stått opp fra de døde. Det er altså fortellinger eller vitnesbyrd, fra flere enn medarbeiderne, som er kilde til fortellingen om oppstandelsen. En rekke andre mennesker var også øyenvitner til det som skjedde, og de fikk oppleve et møte med Jesus. Øyenvitnene har bragt fortellingen videre, slik den fortelles om i Det nye testamnet og som den fortelles om i kirken i dag. Undret med den tomme graven og Jesu oppstandelse, er kristendommens fundament og utgangspunkt. Det er det usette under, men det er et under.

*Han er oppstanden. Halleluja!
Lov ham og pris ham! Halleluja!
Jesus, vår Frelser, lenkene brøt.
Han har beseiret mørke og død.*

*Refr.:
Lov ham og pris ham, vår Frelser og venn,
han som gir synderen livet igjen!
Halleluja! Vi skyldfrie er.
Halleluja! Vår Jesus er her!*

*Tre dager dødens fange han var
før han stod opp og seiren var klar.
Tvers gjennom gravens stengsel han gikk.
Frelse og fred ved Jesus vi fikk.*

*Engelen ropte: Frykt ikke mer!
Han som du søker, er ikke her.
Se, der er stedet hvor han ble lagt.
Han har stått opp – som selv han har sagt.*

*Gå og fortell at tom er hans grav.
Livet han vant da livet han gav,
gav detfor oss og kjøpte oss fri.
Frelse og fred han alle vil gi.*

NoS 204

PÅSKEN I KIRKENE

Palmesøndag 10. april kl. 11 i Hvaler kirke:

Gudstjeneste for små og store. Kanskje vi får besøk av dukken Petronella. Kirkekafe med bålpanne og pinnebrød.

Aktivitetssløype og vandring på påskestien. Menighetspedagog Morland, kirkemusiker Soli og prest Hummel.

Onsdag 13. april kl. 18 i Hvaler kirke:

Påskekonert med sopran Ida Gudim og kirkemusiker Mats-André Soli (se egen sak).

Skjærtorsdag 14. april kl. 18 i Spjærøy kirke:

Måltidsgudstjeneste. Vi feirer gudstjeneste rundt et langbord formet som et kors og mottar nattverdets vin og brød. Kvelden avsluttes med et kveldsmåltid sammen. Solist Cassandra Skår. Soli og Hummel.

Langfredag 15. april kl. 11 i Hvaler kirke:

Pasjonsgudstjeneste. En meditativ gudstjeneste i ord og toner med ulike stemmer fra Jesu lidelseshistorie. Med Ole Hermann Huth på fiolin, Soli og Hummel.

Påskennatt 16. april kl. 22 i Hvaler kirke:

Påskennattsmesse med feiring i ord og toner av Lyset som overvinner mørket. Soli og Hummel.

Første påskedag 17. april kl. 11 i Spjærøy kirke:

Høytidsgudstjeneste. Med Charlotte Richardsen på trompet, Soli og Hummel.

*Det kan komme plutselige endringer.
Følg med på menighetens hjemmeside:
www.kirken.no/hvaler eller vår
facebookside Hvaler menighet.*

IOHANNES

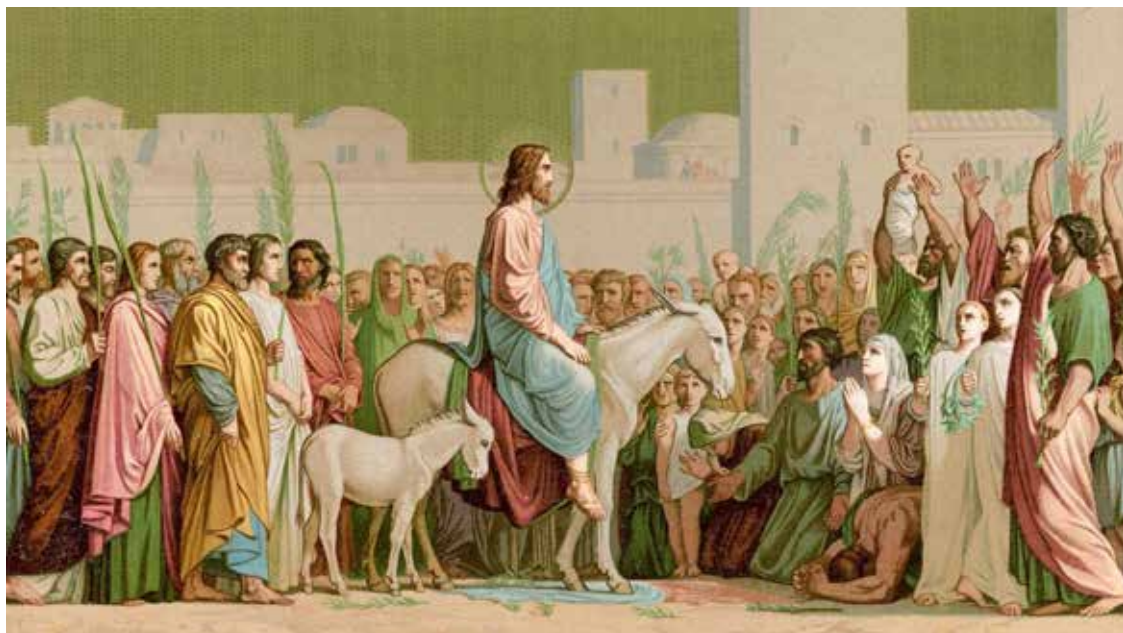

PÅSKEN 2022

I TEKST OG BILDER

Årets påsketekster er alle hentet fra Johannes evangeliet

Johannes symboliseres i kunsten ofte som en ørn. Dette er knyttet til at Johannes åpner sitt evangelium med en ørneflukt. Det vises også ofte til at Johannes ikke tar hensyn til detaljer, men er den av evangelistene som har sikt fra oven. (Wikipedia)

PALMESØNDAG

Seks dager før påske kom Jesus til Betania der Lasarus bodde, han som Jesus hadde vekket opp fra de døde. Der ble det holdt et festmåltid for ham. Marta vartet opp, og Lasarus var blant dem som lå til bords sammen med ham. Da kom Maria med et pund ekte, kostbar nardussalve, og med den salvet hun Jesu føtter og tørket dem med håret sitt. Hele huset ble fylt av duften. Da sa Judas Iskariot, en av disiplene, han som siden forrådte ham: «Hvorfor ble ikke denne salven solgt for tre hundre denarer og pengene gitt til de fattige?» Dette sa han ikke fordi han hadde omsorg for de fattige, men fordi han var en tyv. Det var han som hadde pengekassen, og han pleide å ta av det som ble lagt i den. Men Jesus sa: «La henne være! Hun har spart salven til den dagen jeg skal graves. De fattige har dere alltid hos dere, men meg har dere ikke alltid.»

Det ble kjent i den store mengden av jøder at Jesus var i Betania. Nå kom de dit, ikke bare for hans skyld, men også for å se Lasarus, som han hadde vekket opp fra de døde. Da la overprestene planer om å drepe Lasarus også. For mange av jødene dro dit på grunn av ham og kom til tro på Jesus. Dagen etter fikk folkemengden som var kommet til festen, høre at Jesus var på vei inn i Jerusalem. Da tok de palmegreiner og gikk ut for å møte ham, og de ropte:

*Hosianna!
Velsignet er han som kommer
i Herrens navn,
Israels konge!*

Joh 12,1-13

SKJÆRTORS DAG

Det var like før påskehøytiden, og Jesus visste at hans time var kommet da han skulle gå bort fra denne verden og til sin Far. Han hadde elsket sine egne som var i verden, og han elsket dem helt til det siste.

De holdt måltid. Djevelen hadde alt gitt Judas, sønn av Simon Iskariot, den tanken i hjertet at han skulle forråde ham. Jesus visste at Far hadde gitt alt i hans hånd, og at han var utgått fra Gud og gikk til Gud. Da reiser han seg fra måltidet, legger av seg kappen, tar et linklede og binder det om seg. Så heller han vann i et fat og begynner å vaske disiplenes føtter og tørke dem med linklede som han hadde rundt livet. Han kommer til Simon Peter. Peter sier: «Herre, vasker du mine føtter?» Jesus svarte: «Det jeg gjør, forstår du ikke

nå, men du skal forstå det siden.» «Aldri i evighet skal du vaske føttene mine», sier Peter. «Hvis jeg ikke vasker deg, har du ingen del i meg», svarte Jesus. Da sier Peter: «Herre, ikke bare føttene, men hendene og hodet også!» Jesus sier til ham: «Den som er badet, er helt ren og trenger bare å vaske føttene. Dere er rene – men ikke alle.» For han visste hvem som skulle forråde ham. Derfor sa han: «Dere er ikke alle rene.»

Da han hadde vasket føttene deres og tatt på seg kappen, tok han plass ved bordet igjen. Så sa han til dem: «Forstår dere hva jeg har gjort for dere? Dere kaller meg mester og herre, og dere gjør det med rette, for jeg er det. Når jeg som er herren og mesteren, har vasket deres føtter, da skylder også dere å vaske hverandres føtter. Jeg har gitt dere et forbilde: Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre. Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Tjeneren er ikke større enn herren sin, og utsendingen er ikke større enn han som har sendt ham. Nå vet dere dette. Og salige er dere så sant dere også gjør det.»

Joh 13,1-17

LANGFREDAG

Da Jesus hadde sagt dette, gikk han ut sammen med disiplene sine. De gikk over Kedron-bekken og inn i en hage som lå der. Judas, han som forrådte ham, kjente også til stedet, for Jesus og disiplene hadde ofte kommet sammen der. Judas hentet nå vaktstyrken og noen av overprestenes og fariseernes vaktmenn, og de kom dit med fakler, lamper og våpen.

Jesus visste om alt som skulle skje med ham. Han gikk fram og spurte dem: «Hvem leter dere etter?» «Jesus fra Nasaret», svarte de. «Det er jeg», sier Jesus. Judas, han som forrådte ham, var også der sammen med dem. Da Jesus sa: «Det er jeg», rygget de tilbake og falt til jorden. Igjen spurte han: «Hvem leter dere etter?» «Jesus fra Nasaret», sa de. «Jeg har sagt dere at det er jeg», sa Jesus. «Leter dere etter meg, så la disse andre gå!»

Pilatus gikk da inn i borgen igjen, kalte Jesus til seg og sa: «Er du jødenes konge?» Jesus svarte ham: «Sier du dette av deg selv, eller har andre sagt det om meg?» «Er vel jeg jøde?» sa Pilatus. «Ditt eget folk og overprestene har overgitt deg til meg. Hva er det du har gjort?» Jesus svarte: «Min kongsmakt er ikke av denne verden. Var min kongsmakt av denne verden, hadde mine menn kjempet for at jeg ikke skulle bli overgitt til jødene. Men min kongsmakt er ikke herfra.» «Du er altså konge?»

sa Pilatus. «Du sier at jeg er konge», svarte Jesus. «For å vitne om sannheten er jeg født, og derfor er jeg kommet til verden. Hver den som er av sannheten, hører min røst.» «Hva er sannhet?» sa Pilatus.

Deretter gikk han igjen ut til jødene og sa til dem: «Jeg finner ingen skyld hos denne mannen. Men dere har den skikken at jeg gir dere en fange fri til påske. Vil dere at jeg skal frigi jødenes konge?» Da ropte de igjen: «Ikke ham, men Barabbas!» Men Barabbas var en røver. Da overga han Jesus til dem for at han skulle korsfestes. Så tok de Jesus med seg. Han bar selv korset sitt og gikk ut til det stedet som heter Hodeskallen, på hebraisk Golgata. Der korsfestet de ham, og sammen med ham to andre, en på hver side og Jesus mellom dem. Pilatus hadde laget en innskrift og festet til korset. Den lød: «Jesus fra Nasaret, jødenes konge.»

Jesus visste nå at alt var fullbrakt, og for at Skriften skulle bli oppfylt, sa han: «Jeg tørster.» Det sto et kar der med vineddik. De fylte en svamp med den, satte svampen på en isopstilk og holdt den opp til munnen hans. Da Jesus hadde fått vineddiken, sa han: «Det er fullbrakt!» Så bøyde han hodet og utåndet.

Joh 18,1-19,42

PÅSKEDAG

Tidlig om morgenen den første dagen i uken, mens det ennå er mørkt, kommer Maria Magdalena til graven. Da ser hun at steinen foran graven er tatt bort. Hun løper av sted og kommer til Simon Peter og den andre disippelen, han som Jesus hadde kjær, og hun sier: «De har tatt Herren bort fra graven, og vi vet ikke hvor de har lagt ham.» Da dro Peter og den andre disippelen ut og kom til graven. De løp sammen, men den andre disippelen løp fortere enn Peter og kom først. Han bøyde seg fram og så linklærne ligge

der, men gikk ikke inn i graven. Simon Peter kom nå etter, og han gikk inn. Han så linklærne som lå der, og tørkleet som Jesus hadde hatt over hodet. Det lå ikke sammen med linklærne, men sammenrullet på et sted for seg selv. Da gikk den andre disippelen også inn, han som var kommet først til graven. Han så og trodde. Fram til da hadde de ikke forstått det Skriften sier, at han måtte stå opp fra de døde. Disiplene gikk så hjem.

Joh 20,1-10

DAGENS UTVALGTE SALME

Denne utgavens utvalgte salme er «Deg vi lovsynger, ærer» (nr. 151 i Norsk Salmebok). Dette er opprinnelig en svensk salme, med tekst av Anders Frostenson og melodi av Carl-Bertil Agnestig. Den norske oversettelsen fra 1983 er gjort av Øystein Årva. De to første versene beskriver gleden rundt palmesøndag, mens det siste verset peker fremover mot det som skjer videre i påsken. Salmen gir rom for både glede og ettertenksomhet og passer fint inn blant påskens salmer.

Mats-André Soli

*Deg vi lovsynger, ærer. Jesus, de fattiges konge.
Hosianna vi nå synger som barna en gang.
Du er ventet av alle, du er vår bror, du er Herren.
Ingen var eller er elsket, velsignet som du.*

*Der du rir på et esel legger man klær og strør palmer.
Rundt omkring høres rop, gatene fylles av sang.
Trærne, stenene jubler, jorden og himlen deg priser.
Engler synger med oss: Du er vår glede og fred.*

*Går mot lidelsen, døden, går mot oppstandelseslyset
hjem til Gud, og hos Gud ber du bestandig for oss.
Deg vi lovsynger, ærer, Jesus, de fattiges konge.
Hosianna vi nå synger, som barna en gang.*

GOD BØR I KULTURVERN- FORENINGENS PROSJEKTER

TEKST: PAUL HENRIKSEN, LEDER I HVALER KULTURVERNFORENING

På årsmøtet i Hvaler Kulturvernforening i mars ble det vedtatt en fyldig årsmelding for koronaåret 2021, et år med utfordringer, men samtidig et år med mye å glede seg over med tanke på fremdrift i arbeidet på flere prosjekter.

Kulturvernforeningen hadde med andre ord et godt grunnlag å jobbe videre på da vi tok fatt på et nytt arbeidsår, forhåpentligvis med mindre smitte og færre restriksjoner. La meg ta dere med på en liten runde for å se hva som er status på et utvalg av prosjektene:

RESTAURERING AV SMIA OG MASKINHUSET VED BROTTET

Deler av ytterpanelen på Smia tas ned for å bli erstattet med nye bord og lekter.

Som mange vil være kjent med var Spjørøy og spesielt områdene på Sand og Dypedal sentrale områder for stenindustrien som var i drift fra rundt 1890 til tidlig på 1970-tallet. Kun en stenhogger, Otto Frantzen, sto igjen til inn på 80-tallet og laget valser for Borregaards papirproduksjon.

Minnene fra stenhoggerperioden er imidlertid fortsatt svært synlige innenfor området som

har fått navnet Brottet Kystkultursenter. Dette både i form av stenbrudd, deler av skinnegangen og to bygninger, de to eneste bygningene som er igjen fra denne perioden; smia med spiseroommet til stenhoggerne og maskinhuset med kompressorene som drev bormaskinene ute i fjellet. Disse to rødmalte husene har forfalt over tid, men er nå under restaurering. Taket på det ene bygget er skiftet, ny taksten lagt på, deler av ytterkledningen er skiftet og det er foretatt drenering rundt bygningene. Nye takrenner skal hindre vanninntrengning og redusere faren for råte i veggene. I tillegg er det igjen på plass opplegg for strøm i maskinhuset.

Målsettingen med dette restaureringsarbeidet, der vi har fått støtte både fra Norsk Kulturminnefond, Viken fylkeskommune og UNI-stiftelsen, er å virkeliggjøre en gammel drøm om et lite museumsanlegg for å løfte fram historien om stenindustrien ikke bare på Spjørøy, men også andre steder på Hvaler. Med unntak av opplegget for strøm utføres dette arbeidet helt og fullt på dugnad.

NYE LYSTÅRN I BROTTET AMFI

De gamle tårna med tunge dører i treverk heves

og sikres med motoriserte sjalusier.

I årenes løp fra Brottet amfi ble åpnet i 2005, har det vært nødvendig med ulike praktiske løsninger og provisoriske opplegg bl.a. for lyd og lys på forestillingene. Nå var tiden inne for både å gi dem som jobber med lys og lyd bedre arbeidsforhold, for å sikre publikum mot skader og ikke minst sikre det kostbare utstyret som befinner seg i tårna mot tyveri og hærverk. Ønsket om å få et mer helhetlig og estetisk pent anlegg var også med da vi besluttet å bygge om og heve samtlige fem tårn. Dette i tillegg til at det har blitt investert i motoriserte ståldører, kalt sjalusier, slik de har foran butikkfasader. Med unntak av monteringen av sjalusiene, er også dette arbeidet utført på dugnad.

NY UTEPLASS PÅ STENHOGGERHYTTA, EN AV FORENINGENS FIRE KYSTLEDHYTTER

Ny uteplass ved Stenhoggerhytta er klar før sesongen 2022.

I samarbeid med Oslofjordens Friluftsråd drifter Hvaler Kulturvernforening fire kystledhytter, tre ved Brottet samt gamle Brekke skole. Hyttene, som er åpne fra påske til 1. desember, gir gode inntekter for en forening med kostnadskrevende prosjekter og betydelige driftskostnader. I rekordåret 2021 var disse hyttene utleid rundt 550 døgn og nærmere 2000 personer overnattet i dette lavterskeltilbudet.

Kulturvernforeningen har gjennom flere år

forbedret hyttene og tilbudet rundt. I år består dette i å bygge en skjermet uteplass på nordsiden av Stenhoggerhytta for å legge til rette for opphold ute også i perioder med sterk vind fra nord og sørvest.

NY GANGVEI MELLOM KYSTMUSEET OG BROTTET KYSTKULTURSENTER

Det er et til dels utfordrende dugnadsarbeid i bratthenget der det anlegges gangvei mellom museet og Brottet.

I flere år har en ny og lettere adkomstvei mellom Kystmuseet Hvaler og Brottet Kystkultursenter stått på ønskelista. I år skal dette realiseres gjennom et samarbeid mellom kystmuseet og kulturvernforeningen. Det er satt av midler på begge organisasjonenes budsjett og tiltaket er godkjent av Hvaler kommune.

I skrivene stund er dette dugnadsarbeidet i full gang i bratthenget på sørsiden av Nordgården der det også vil bli montert rekkverk. Full tilgjengelighet for alle blir det nok ikke, men vi håper og tror at også foreldre med barnevogn skal kunne bruke denne gangveien.

Målsettingen er å bli ferdig til Byggedagen pinseaften 4. juni. Da håper vi ordfører Mona

Vauger vil klippe snora på det som vil binde sammen to viktige institusjoner i det historiske og kystkulturelle arbeidet.

HVALERSKØYTA (LOSSKØYTA) «ARNT OTTO», VÅRT NYE FLAGGSKIP

Modellen fra 1860 danner utgangspunkt for arbeidet på losskøyta «Arnt Otto».

I erkjennelsen av at det ikke er bygget en ny Hvalerskøyte siden 1930-tallet og at de få som ligger på land er så vidt dårlige at det er svært utfordrende og dyrt å restaurere disse, ble det i 2019 vedtatt å bygge en ny Hvalerskøyte fra bunnen av. Det første foreningen da måtte gjøre var å bygge et nytt Båtbyggeri like ved Brottet amfi, et bygg som sto ferdig våren 2021.

Målsettingen er imidlertid ikke bare å få en seilbar skøyte, men også å bygge opp igjen den kunnskapen som er i ferd med å bli borte. Det å bygge en skøyte blir med det et middel for dokumentasjon, formidling og sikring av

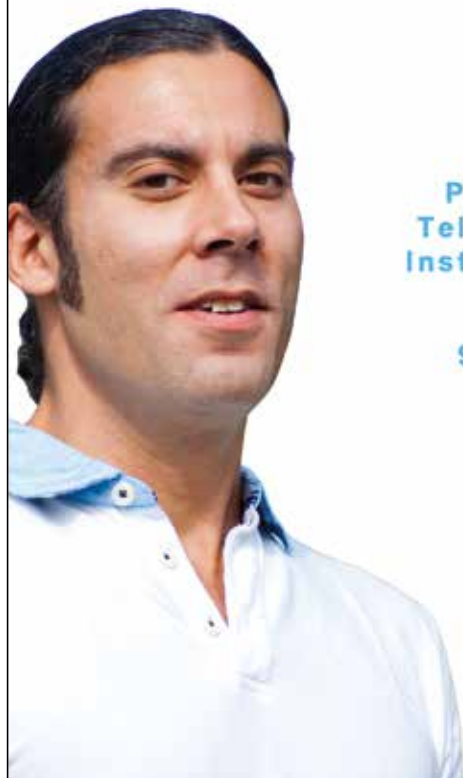
kunnskap om gamle båtbyggertradisjoner for nye generasjoner. Det siste ønsker vi å bidra til bl.a. gjennom å invitere skolelever og speiderne på Hvaler inn i arbeidet. I fjor ble denne type undervisning avbrutt av pandemien. I år er dette kommet i gang igjen.

For å få realisert prosjektet har det vært nødvendig å engasjere tre fagpersoner; båtbyggerne Gunnar Eldjarn fra Tromsø Museum, Andreas Pagander fra Maritime Center på Isegran og Thor-Ivar Olsen, pensjonert båtbygger og den siste til å formidle kunnskap bygget opp av bestefar, far og fetter som drev båtbyggeriet i Kjelvika på Spjørøy.

Som «mal» for arbeidet med selve skøyta, lånte foreningen en gammel modell av en slik losskøyte som i dag befinner seg på Marinemuseet i Horten. Modellen fra 1860 ble målsatt, gamle dokumenter og tegninger studert og i september 2021 startet arbeidet på selve losskøyta som allerede har fått navnet «Arnt Otto». Arnt Otto Arntsen var en god venn og styrekollega som var levende opptatt av los- og fiskerihistorien, men som døde brått i juni 2020. For å hedre Arnt Ottos minne ble det besluttet å gi losskøyta hans navn.

Prosjektet som støttes både av Hvaler kommune og Sparebankstiftelsen DNB, med en betydelig egenandel fra kulturvernforeningen, har vakt stor interesse langt utenfor vårt distrikt. Et eksempel på dette er Norsk Håndverksinstitutt på Maihaugen der en stipendiat i faget seilmaker skal knytte sitt stipendiatarbeid til kulturvernforeningens prosjekt. For å sitere båtbygger Gunnar Eldjarn, vil «dette prosjektet fylle et betydelig hull i vår kunnskap om båtbyggertradisjonene langs kysten».

Målsettingen er å ha losskøyta klar for sjøsetting i løpet av 2024 og da til bruk ikke minst for grupper av barn og unge.

HVALER IT-SERVICE

PC-hjelp - TV - Internett - Wi-Fi
Telefon - E-post - Virus - Back-Up
Installasjon - Hjemmeside - Domene
Privat og Bedrifter

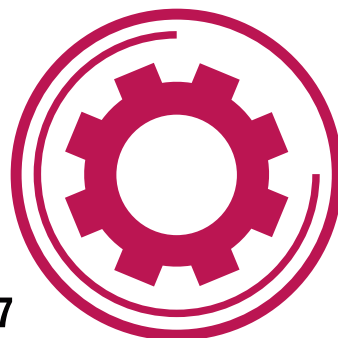
94 20 26 55 - www.hvalerit.no
facebook.com/hvalerit

LARS EGIL LANDE MEK. & SVEIS

VERKSTED - SKJELSBU 14 - HVALER

lars@mek&sveis.no - mob. 91 88 38 97

GRENSEMERKER FORTELLER HISTORIE

TEKST OG FOTO: GUNN HEDBERG

Hele østre del av Hvaler grenser mot Sverige i sjø. Dermed har øyene her vært åsted for mange dramatiske hendelser gjennom århundrene.

Knubben heter et lite skjær, nær sjøgrensen mot Sverige. På siden som vender mot Koster er det hogd inn et kongemonogram, Haakon 7., datert 1912. Like før hadde vi funnet et annet kongemonogram på Bjørneskjær mellom Singleøya og Nordre Sandøy, for Oscar 2. datert 1904.

GRENSEMERKING

OSCAR 2.: På norsk side finner vi monogrammet hans på Bjørneskjær i gotisk skrift, med små bokstaver utenfor Iddefjorden, som her på Bjørneskjær mellom Singleøya og Nordre Sandøy.

Nysgjerrigheten ble vakt. Ved hjelp av facebook-gruppene på Hvaler fikk vi tips om flere. Noen på Hvaler, pluss hele Iddefjorden gjennom.

Som leserne kanskje husker, ble Bohuslen gitt til Sverige ved freden i Roskilde i 1658. Noe senere ble grensen gått opp og merket. Den første var riksøys nr. 1 på Hisøya i Kornsjø.

Etter hvert ble det grensevarder langs hele grensen mot Sverige. På slutten av 1800-tallet kom behovet for en grenseoppgang også i sjø. Det er disse merkene vi kan se når vi kjører båt i grenseområdene.

KAMP OM HUMMER

Svenske og norske fiskere hadde i lengre tid kranglet om de rike fiskefeltene fra Heia til Grisebåene. Særlig var hummeren ettertraktet her ute. Dermed var det tid for et siste grenseoppgjør mellom de to nabolandene.

Grensa på land var for lengst fastsatt, nå gjensto havområdet. I tillegg til Heia var Grisebåene og Skjøttegrunnene lengre sør på sakskartet under forhandlingene.

IDDEFJORDEN

IDDEFJORDEN: I Iddefjorden gikk det greit å bli enige om grensen, og grensemerker med Oscar 2. 's monogram ble satt opp på begge sider av fjorden.

Kommisjonen ble oppnevnt i 1897. Oppdraget deres var å fastsette grensa fra det indre av Iddefjorden til ut i Skagerrak. Siden tallene allerede var i bruk på land, valgte man bokstaver langs sjøen.

STORE BOKSTAVER: På svensk side var monogrammet en rund O for Oscar. Det ble brukt store bokstaver i hele Iddefjorden.

SVINESUND: Like etter den gamle brua over Svinesund står denne flotte grensevarden, men de fleste norske er dårlig vedlikeholdte.

Det morsomme her er at merkene er forskjellige, selv om samtlige ble laget i 1904. Kongemonogrammene er ulike, og i Iddefjorden ble det konsekvent hogd inn store bokstaver. At svenskekongen Oscar 2. fikk sine merker hogd inn året før unionen ble oppløst er også spesielt.

Utenfor Iddefjorden er bokstavene små, både på svensk og norsk side. Kommisjonen ble raskt enige om grensa fra det indre av Iddefjorden og til Sekken.

GYLTEHOLMEN PÅ HERFØL: Dette er siste merke vi har funnet på Hvaler, før grensebøylene i sjøen tar over.

Men grensa videre var det verre med. Når kommisjonen kom ut til Heia og Grisebåene var det umulig å bli enige.

At det ble strid om de ytterste skjær skyldtes ene og alene de rike fiskefeltene her ute. Begge land stilte med fiskere som kunne slå fast at de hadde fisket her i alle år. Begge hadde rett, siden de i alle år hadde fisket om hverandre.

HEIA NORSK

Ifølge en undersøkelse lå det svenske hummerfisket på 20.000 hummer i året i dette farvannet. Ikke underlig at de gjerne ville ha dette farvannet for seg selv!

Noen svenske aviser skrev til og med at Hvaler burde fulgt med da de fikk Bohuslen som krigsbytte i 1658. På et samtidig svensk kart var alle de østre Hvalerøyene plassert på svensk side av grensa.

Men at Hvaler var norsk og Koster svensk sto i grenseavtalen fra 1661. Det ble heller ingen stor diskusjon om Heia, den forble norsk. At varden med korset på sto der allerede i 1868 bidro nok til det.

DOMSTOLEN I HAAG

De norske fiskerne på sin side mente at også Grisebåene burde tilhøre Norge. De pleide å fiske ved Grisebåene, ved Heia og Torbjørnskjær, i tillegg til Skjøttegrunnene. Det samme hadde svenske fiskere gjort «i alle år», sa de.

Til slutt ble begge landene enige om å la en voldgiftsrett i Haag dømme i saken. Ifølge dommen avgitt i oktober 1909 tilfalt Grisebåene Sverige, mens Norge fikk Skjøttegrunnene.

De fleste var fornøyde med dommen, og grensebøyer ble lagt ut.

GRENSEBØYE 4: Dette er den ytterste grensebøyen mellom Sverige og Norge. Her lå tyske og svenske spritbåter og forsynte norske smuglere i forbudstiden fra 1916 til 1926.

SLUTT PÅ UNIONEN

Mens alt dette pågikk, gikk Norge ut av unionen med Sverige (1905). Etter en folkeavstemning ble den danske prinsen Carl Frederik valgt til norsk konge, og han tok navnet Haakon 7.

På det lille skjæret Knubben sør for Heia ble nå den nyvalgte kong Haakons monogram hogd inn i 1912. Det er ikke lett å få øye på, båten må ganske nær Knubben før du ser det.

Hvis noen av Menighetsbladets lesere vet om flere slike merker, vil jeg gjerne vite det.

Med dette merket og grensebøyene ute i havet var striden endelig over!

SISTE MERKE: På Knubben sør for Heia ble kongemonogrammet til Haakon 7. hogd inn i 1912.

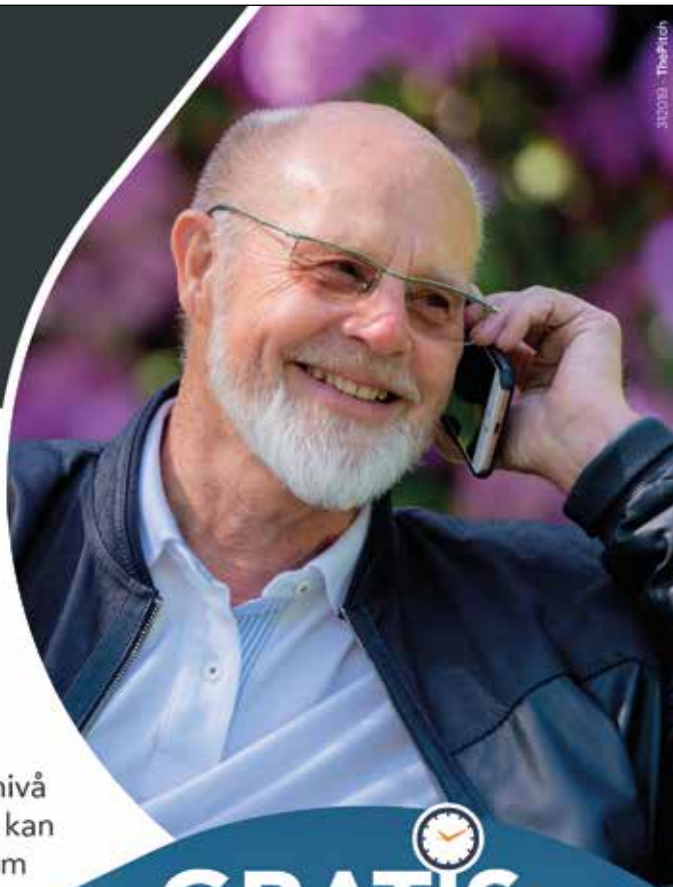
HVALER

FLEX

REIS TIL KIRKEN MED FLEX

Kanskje du kan reise med Flex neste gang du skal til kirken?

Flex har et høyere servicenivå enn vanlig buss. Sjåførene kan gi deg en hjelpende hånd om du trenger det.

320293 - ThePitoh

GRATIS bestillingsreise

Flex bestillingstransport må forhåndsbestilles, og kjører i enkelte områder i kommunen. Hvis du er nysgjerrig på om du kan reise med Flex neste gang du skal i kirken – ta kontakt med vårt kundesenter på telefon 69 12 54 80.

Tlf. 69 12 54 80

| flexhvaler.no

ET LIV I OG MED LOKALHISTORIE

TEKST: ULF HJARDAR

FOTO: ARNE BØRRESEN. DEMOKRATEN.

For ca. tre år tilbake kunne undertegnede markere et lite jubileum. Da hadde jeg «holdt på med» Hvalers historie gjennom 40 år, i gode og ikke fullt så gode dager, får jeg legge til. Redaktøren av menighetsbladet har gitt meg anledning til å velge hva jeg vil skrive om i disse betraktningene, og hva er da mer naturlig enn et tilbakeblikk på dette arbeidet, med et 'sideblikk' på lokalhistorikeren selv, dvs. meg. Problemet er selvsagt at det vil kreve mer enn et langt innlegg i menighetsbladet å fortelle selv de mest vesentlige deler av historien, men jeg får gjøre et (fåfengt) forsøk.

Min bakgrunn er en far fra Søndre Sandøy og en mor med røtter på Nordre Sandøy. Hun syntes ikke det var noe stas å være fra Hvaler, som den bydamen hun fullt og helt var gjennom sin oppvekst. Ikke desto mindre hadde hennes morfar kommet fra Rakkestad til Hvaler på 1850-tallet og blitt gift med Louise fra Botnekilen. Deres datter Inga, som utdannet seg til lærer, ble gift med 'bondesønnen' Ludvig fra Rolvsøy, dekorasjons- og kunstmaler. Av beskjenhet (?) ville han, eller var det døtrene som ville det? skulle det bare stå «maleren Ludvig Næs» på gravstøtta. Inga og Ludvig flyttet til Nordre Sandøy i 1914, hvor hun hadde fått en lærerpost med tjenestepunkt helt til Singløy og Asmaløy, hvor hun 'skolte' som håndarbeidslærer. De bodde på eiendommen

Rosenlund. Paret gikk ut av tiden i henholdsvis 1939 og 1941. Da Rosenlund ble delt, fikk datteren Gudrun, min mor, en del av eiendommen hvor det sto en malerstue, som sin arv. Stedet ble vår hytte, og denne hytta mitt sommerrike, i motsetning til mitt byliv i Fredrikstad. Om dette riket kan mye skrives, både om mine oppvekstssommere der og om livet i denne delen av Hvaler i årene som fulgte, fram til eiendommen ble solgt ut av familien i 1983.

Etter å ha returnert til Hvaler (Spjærøy) i 1975, denne gang som fastboende, kom nysgjerrigheten: Hva visste jeg egentlig om den kommunen jeg følte meg så nært knyttet til? Ikke mye, bortsett fra at jeg hadde lært en del hvalermennesker å kjenne gjennom alle mine hvaleropphold. Ikke minst var besøkene på Søndre Sandøy, hvor min far hadde vokst opp, viktige i så måte. Men noen god formidler av øyas historie var han ikke. Jeg hadde en bestemt følelse av at han ikke lenger kjente seg hjemme i de «strukturene» som fortsatt fantes der i min oppveksttid. De mest spennende opplevelsene var når han møttes med sin barndomsvenn, kjøpmannen Erling Eilertsen. De to delte noe sammen som var interessant å lytte til, ikke minst de mange humørfylte ytringene de kom med! De var uhvalerske og intelligente, slik jeg erindrer dem.

Jo, jeg måtte begynne å grave litt i historien, og den var nærværende, både på Søndre og Nordre (vi brukte bare de to navnene). Derfor var det naturlig da jeg startet mitt tidsskrift Hjembygda Hvaler i 1979, senere ØYENE/HH, å begynne med det store sildefisket rundt Hvaler hundre år tidligere. Et par av de gamle salteriene sto fremdeles, og grunnmurene fra de øvrige hadde ikke flyttet på seg. Det var spennende å gjenfinne sporene etter denne sildeboomen rundt Hvaler, for de færreste kan i dag forestille seg hvor stor og viktig den var. Samtidig var det store sildefisket opptakten til en ny tid i kommunen, hvor også stenindustri og sommerturisme spilte en stor rolle.

Min hvalerhistorie fra 2021, Åsted Hvaler, er ment – i ett grep – å ta for seg og se hvalerhistorien i lange linjer. Hvordan føyer de enkelte elementene seg inn i denne historien? Jeg nevner i fleng: sjømanns- og gårdslivet, isolasjonen, kommunikasjonene, innvandringen, politikken, sommerinvasjonene, den strevsomme moderniseringen... you name it.

Hva bandt sammen og hva skilte? Fantest det noen særegne trekk ved hvalermenneskene som kunne spores langt tilbake, og helt fram til nå? Slike øvelser er farlige, men de er for fristende til helt å la ligge. Tenk bare på munnhullet (hvis ordet

fremdeles er kjent!) rå seg sjøl/sjæl! Er det kjernen i oss – at vi vil klare oss selv, i de fleste situasjoner? Det kan være, men i så fall er vi ikke ulike folk ellers i Norge. Så, vær forsiktig med å generalisere og trekke for raske slutninger!

Men hva med den såkalte åpenheten, som jo kan være ganske bedragerisk, hva vi tror vi er osv. Den innflyttede engelskmannen John Goodchild, som jeg har gitt god plass i åstedboka, etterlyste stadig mer åpenhet, mer debatt på 1860–70-tallet fram til han døde i 1878. Goodchild hadde bodd i, og hadde kjent og tjent øysamfunnet i mer enn 50 år, som handelsmann og kommunal administrator, men også som kritiker. Hvorfor drøyer det så sterkt med framgangen, spør han stadig, ikke uten snert i spørsmålet. Han forsøker samtidig å rose befolkningen, men blir oppfattet som en som gjør det motsatte. Uansett bør vi også huske at han ga positive innspill til en næring som båtbygging, noe han faktisk fikk herredsstyrets «erkjentlighet og takk» for.

I Åsted Hvaler prøver jeg å gjøre opp for en stor unnlattessynd i det som hittil er kommet fram i mer «offisiell» historieskrivning: mangelen på politiske betraktninger, politisk historie. Den generelle bygdehistorien, særlig «havet» som

Gravningsundet 1910.

*Kjølbo hvor
Goodchild bodde.*

utkom i 1993, har styrt helt utenom alt som kan kalles politikk! Er det en 'tradisjon' på Hvaler; har det alltid vært slik?

Det slo meg da jeg sist leste gjennom det lille jubileumsheftet kommunen utga i 1914, Hvaler herred 1814-1914, skrevet av to sentrale menn i administrasjonen, Andreas Nilsen og Ole K. Hansen (Kjølholdt). De skriver ikke et ord om hvalerpolitikken, eller unionsoppløsningen for den saks skyld. Makkerne har styrt helt utenom å beskrive den politiske utviklingen fra 1880-årene og framover, med «1913» som det store året da vi fikk flertallsvalg, den første kvinnen innvalgt og den første arbeiderparti- og venstrerepresentasjonen i herredsstyret.

Det virker nesten påfallende at det er slik. For-glemmelse eller hva?

Når også den store og innholdsrike bygdeboka om Hvaler mellom 1800 og 1940, framstår som høyst mangelfull når det gjelder lokalpolitikken, ja, da kan en begynne å lure.

Hvorom allting er: Bygdas historie er rik, og rikere enn også kommunens administrasjon har

gjort den til. For er ikke nettopp historien, vår og kommunens viktigste 'premiss' og aktivum? Og burde ikke alle kommunens næringsdrivende og kjøpmenn støtte opp om den!? Det mener i hvert fall undertegnede.

Å gå på oppdagerferd i Hvalers historie gir som regel stor uttelling! Men, og det er viktig å tilføye, vi må tåle at ikke alt er vel og bra. Jeg ble veldig glad da jeg en høstdag, etter en hyggelig invitasjon til å komme å snakke for menighetsforsamlingen i bedehuset på Vesterøy, fikk høre at «vi tåler å høre kritikk», etter å ha sagt at jeg kom til å også si noen kritiske ord! Det var flere kjøpere til boka mi enn jeg hadde forventet.

Det kan være passende å avslutte her. Det var en god opplevelse å snakke på Vesterøy, fordi forsamlingen viste den nødvendige åpenheten. La det også være mine nest siste ord: La oss snakke mer sammen. Uansett våre uenigheter er det viktig med åpenhet, i god Goodchild-tradisjon. Og til redaksjonen av Hvaler menighetsblad: Jeg har flere betraktninger – erfaringer og meninger – på lager, om ønskelig!

Vennlig hilsen Ulf

HVA GJØR KIRKENS DIAKONIUTVALG

TEKST: ANNE H. HVALGÅRD

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Det er evangeliet i handling, og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Utvalgets oppgaver for tiden i Hvaler menighet:

- «Møteplassen» hver onsdag på Kirkens hus med fellesskap, gode samtaler, kaffe og vafler. Kristin Seljebakken er primus motor.

- Å arrangere formiddagstreff en onsdag i måneden, vekselvis på Kirkens hus, Vesterøy bedehus og Asmaløy bedehus. Her får vi informasjon om lokal historie og samtidig, noen ganger lytter vi til en liten konsert med sang og musikk. Alltid synger vi mye sammen, spiser lunsj og prater. Det er også utlodning med åresalg. Formiddagstreffet avsluttes med noen ord til ettertanke. Formiddagstreffet i april holdes på den nyrestaurerte Brekke skole.

- «Ut i det blå tur» på forsommeren, en dagstur til et interessant sted. I fjor gikk turen til Roseslottet i Oslo, i år planlegges tur til Dalslands kanal i Sverige.

- Utdeling av blomsterhilsen til 80/85/90/95/100 års jubilarer. Skal du snart feire en av disse store dagene, kan du vente besøk av Henning Østby om du bor på Kirkøy eller øyene utenfor. Helge

Fra Møteplassen som arrangeres hver onsdag på Kirkens hus med kaffe, vafler og godprat.

Fredriksen besøker dere på Asmaløy og Spjørøy og Sissel og Øyvind Olsen kommer med blomster til dere som bor på Vesterøy.

For tiden er disse med i diakoniutvalget:

Henning Østby, Kristin Seljebakken, Ragnhild Nordengen, Anne Hvalgård og sogneprest Grethe Hummel.

Vi er veldig takknemlige om flere vil bidra i dette arbeidet. Ta gjerne kontakt med en av oss.

Alle fire stolene er nå på plass i kirken.

BRUDESTOLENE I HVALER KIRKE

Arbeidet med stolene begynte allerede i 2018. Turid Alstad Hop, gyllenlærmer i Fredrikstad, ble forespurt av menighetsrådet om å komme med forslag til utforming av stolene. Det var ønskelig med staselige stoler som kunne være et smykke i middelalderkirken.

TEKST: INGRID DEAN FOTO: JAN HEIER

Dette var begynnelsen på undersøkelser på Folkemuseet og Vikingmuseet i Oslo, og ikke minst nøye gjennomgang av Hvaler kirkes symboler. For Turid var det viktig at stolene skulle speile det som var spesielt for kirken, og knytte historien til kirken i symbolbruken i stolene.

Utformingen tok utgangspunkt i den romanske buen i inngangen til koret. Stolene ble utformet i streng romansk stil og ble formgitt av treskærer Arne Steinar Nilsen fra Setskog.

RYGGEN

I selve ryggen av stolen ser man buen inn til koret, der granittsteiner rammer inn mønsteret. Øverst ser man en rose som finnes igjen i kalkmaleriet i korpartiet over alteret. Rankene på hver side er også hentet fra kalkmaleriet. I midtpartiet ser man en krone (symbol på kongen) og et kors. Begge disse symbolene ble hentet fra 2 mynter fra 11-12-hundretallet som ble funnet under utgraving av kirken på 1950-tallet. Hjertet er hentet fra døpefatet i messing som er fra 1700-tallet.

SETE

I setet er mønsteret innrammet med de samme rankene som i ryggpartiet. Her ser man også den samme rosen som i kalkmaleriet. Midt på setet er et symbol tatt fra døpefatet. Det er tre fisker som danner en trekant, symbolet for treenigheten: Faderen, Sønnen og Den hellige Ånd.

BAKRYGGEN

Her er det brukt de vanlige symbolene på tro, håp og kjærlighet: kors, hjerte og anker. Fargene i stolene er hovedsakelig gull (gyllenlær) og rødt som passer fint sammen med alteret som også er kledd i rødt. Prosessen fra idé til skisser til ferdig stol har tatt tid. Læret skal klargjøres og behandles flere ganger før man kan begynne å legge gull. Deretter må alle delene males. Læret og stolene ble levert til Mette Johnsbråten i Gressvik, som monterte stolene. Vi mottok de to første i mai 2020.

Nå har altså de to siste stolene kommet. De skal stå fremme i koret i kirken, så man kan se og lete seg frem til symbolene som er brukt i kirken. De skal ikke brukes før læret har «satt seg», men brudeparene til sommeren kan glede seg over staselige brudestoler til vielsen.

Menighetsrådetets leder Kristin Seljebakken takket gyllenlærmaker Turid Alstad Hop for en strålende utført jobb.

Denne teksten ble trykket i Verdidebatt i avisen Vårt Land tidligere i vinter. Bakteppet for det jeg skriver om her, er en lengre tids samtale, debatt og andre innlegg i Vårt Land. Temaet som berøres er kanskje noe som sjeldent når særlig ut over prestenes egne kretser: åndelig utmattelse i prestedtjenesten. I innlegget letter jeg på sløret og deler min erfaring av å gå tom som prest. Tilbakemeldingene har vært mange, og det er ingen stor overraskelse at flere nikker gjenkjennende. Også andre yrkesgrupper enn prester. Det er ingen god opplevelse å møte den berømte veggen. Men ved å snakke om det, skrive om det og dele erfaringer, så kan vi kanskje hjelpe hverandre å bli tidlig oppmerksomme på signaler som kroppen vår sender ut når den tynes over tid. Signaler som dårlig konsentrasjon, hukommelsesvikt, dårlig søvn og mangel på ro i kropp og hode. Idag tror jeg det er lettere enn noen gang å forstrekke seg, både som privatperson og som yrkesutøver. Derfor tror jeg også at vi er mange som med stor fordel kan sette av mer tid til ro, stillhet, naturopplevelser og meditasjon. Sånn at vi kan bli mer bevisste på å ikke bare gjøre – men også bare være. Da tror jeg at kontakten med oss selv blir nærere, som igjen gjør det lettere å oppdage når grensene våre tøyes. Og gjennom det erfare at det er et viktig og verdifullt stykke arbeid, å også ta vare på seg selv.

NÅR PRESTETJENESTEN TØRKER INN

TEKST: LISA HOLM JOHANSEN, SOGNEPREST I ONSØY - TIDLIGERE PREST I HVALER

Det er på mange måter et paradoks at prester kan ende opp åndelig utmattet og inntørket. Men samtidig ikke. Prester er jo heller den yrkesgruppen som nettopp er i stor fare for å ende opp som tørre vannhull. Derfor trenger vi denne viktige samtalen. For kirken trenger «saftige» prester og ansatte som er i stand til å samtale og forkynde, med og for, mennesker i en pluralistisk og sekulær tid. Og kirken trenger mennesker som har lyst å være prester. Og hva er en prest?

En prest er et menneske som er kalt av Gud og kalt av kirken, og som har sagt ja til kallet. Og hele prestedtjenesten hviler i dette dobbelte kallet sammen med prestens ordinasjonsløfte. Ordinasjonsløfte er et flott løfte. Det skal ta vare på presten og de menneskene som presten er satt til å tjene og samarbeide med. Ordinasjonsløfte skal hjelpe presten å leve med og i kallet sitt. Det skal bære presten og mange andre under skiftende vær og føreforhold. Derfor er det at prest i tjeneste

er forpliktet på ordinasjonsløfte. Presten skal i sitt arbeid sette av tid til å stadig trenge dypere inn i den kristne tros sannheter, gjennom bønn og studier.

En prest er, som Enstad sier, et menneske som lever av troen sin. Som opptil flere ganger hver eneste uke skal samtale og forkynde for mange mennesker. Som flere ganger i uken skal stå blottstilt foran andre med ordene sine og evnen til å veve sammen det som er kjernen, sannhetene, håpet og løftene i den kristne troen – veve det sammen med levd liv og mange ulike livserfaringer. Ingen prest med respekt for seg selv, andre og Gud, klarer å ta lett på dette. Eller leve tørrlagt i mer enn veldig korte perioder.

Rett før jul gikk jeg tom. Helt tom. Fullstendig tørr. Det overraskende er hvor langsomt det skjedde. Det ekle er at veien dit var krevende. Men jeg er heldig, for jeg tror ingen andre enn jeg selv

er merket i dag, av akkurat den veien. Nå er jeg tilbake i jobben som prest. Akkurat passe rensert og ladet gjennom stillhet, musikk, lesning, gode sosiale relasjoner og opplevelser. Og jeg har gjort meg en dyp og viktig erfaring. Som jeg ønsker som veiviser for resten av prestelivet mitt, som jeg ønsker skal vare i mange år til. Erfaringen er at selv for en prest så er troen ferskvare. Den må næres og pleies hver dag om den skal være levende. Jeg erfarte også at som inntørket prest kunne jeg fortsatt klare å si riktige og fine ting. Ord som fortsatt kunne berøre andre. Men selv merket jeg at ordene så vidt trillet over leppene. Og selv merket jeg hvordan ordene bare så vidt gikk klar av egne tær.

Enstad har rett i at innad i kirken og utenfor kirken så finnes det mange forventninger til kirken. Og det er kjempeflott. Måtte det fortsette. Og prester har som en viktig del av sitt arbeid å møte mennesker i alle livets faser. Og ord, språk, stillhet, lytteevne og tilstedeværelse er ofte det bærende og avgjørende i møtene. Og man kan

bare virkelig gi, av det man selv til enhver tid har. Gud er et levende mysterium. Høyt hevet over alt og alle, og samtidig nær. Presten må bruke tid til å være i mysteriet, trekkes inn i det, føres av det og næres av det. Det kan skje gjennom stillhet, bønn, musikk, poesi, lesning, samtaler, naturopplevelser eller ved å bare sitte og glane. Og for et menneske som lever av troen så er dette en viktig del av arbeidet. Og ja, det er en skrikende kontrast til et samfunn som etterjager resultater, aktivitet og innovasjon. Men prester er ikke dermed bakstrevserske, vanskelige, sære eller umoderne. Tvert om, for å henge med og være aktuelle og være verdt å lytte til – så må noe gammelt også bestå. Og det er forpliktelsen på ordinasjonsløfte. Og muligheten til å ivareta det.

Kirken har et rikt repertoar til åndelig og spirituell påfyll og ivaretagelse. Prester, og andre ansatte, må få bruke tid også på dette. For å kunne gi videre. Så Gudsmysteriet kan fortsette å være en levende kilde midt iblant oss.

NASJONALPARK UNDER VANN? INGEN SPØK....

TEKST: MONIKA OLSEN, NASJONALPARKFORVALTER YTRE HVALER NASJONALPARK

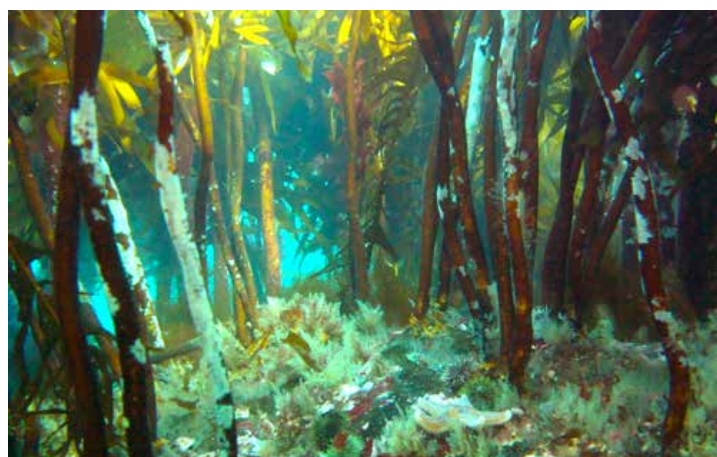
Ytre Oslofjord har en unik kystnatur av svært stor verdi for både fastboende og tilreisende. Her ligger to marine nasjonalparker: Færder og Ytre Hvaler nasjonalparker, side om side ytterst i fjorden og skal sikre naturverdiene for kommende generasjoner.

Monika Olsen.

Ytre Hvaler nasjonalpark ble opprettet i 2009, og er Norges første marine nasjonalpark. Nasjonalparken omfatter ca. 354 km², hvorav 340 km² er sjøareal. Det meste av de 14 km² av landområdene ligger i Hvaler kommune, men ca. 6 % ligger i Fredrikstad kommune; Søsterøyene og Struten.

Vernemotivene for opprettelsen av nasjonalparken er både det marine miljøet, landskapet og plante- og dyrelivet. Området har også stor betydning for friluftslivet.

Tareskog – havets regnskog.

Stupende klipper, tareskoger, ålegressenger og korallrev med en rik fauna og sjeldne dyrearter er bare noen eksempler på miljøer som skjuler seg under havoverflaten. Korallrevet ved Tisler er ett av de største i Europa.

Men dessverre er det mange tegn på at denne verdifulle undervannsnaturen sliter. Et hovedproblem gjennom mange tiår har vært en negativ miljøpåvirkning, særlig gjennom tilførsler av næringssalter og jordpartikler fra kommunal kloakk og landbruk. Kildene er i stor grad lokale, men også langtransport helt fra Østersjøen.

Algevekst og jordpartikler gir svekket lystilgang i vannmassene og tilslamming av havbunnen. Viktige leveområder for torsken og flere andre fiskeslag er svekket, for eksempel tareskogene og ålegrasengene. Fjordens produksjonsevne er dermed svekket.

Foringelsen av miljøet har gjort flere fiskeslag mer sårbare for høy beskatning. Oslofjorden er omkranset av Norges største befolkning. Fjorden har i lang tid vært utsatt for et sterkt fiskepress

gjennom yrkesfiske og særlig fritidsfiske. En kombinasjon av svekket miljøtilstand og produksjonsevne på den ene siden, og et for høyt fiskepress er hovedforklaringen på den kraftige tilbakegangen i fiskeressursene.

Klimatiske endringer med varmere vann har ført til en endring i økosystemene som blant annet truer torskens næringsgrunnlag. Høsten 2018 ble det nesten ikke funnet ettåringer. Årsaken er mest sannsynlig matmangel – de har sultet i hjel. Klimaendringer kommer på toppen av tilførsel av næringsstoffer fra landbruk, industri, bruk av fossilt brensel og forringelse av leveområder.

Forringelse av leveområder, habitatforringelse, er kanskje den største trussel mot biologisk mangfold og rike hav. For eksempel trenger torsken ulike steder og typer av leveområder i ulike deler av sitt livsløp: oppvekstområder for yngel, spill- og gytteplasser, gjemteplasser og jaktmarker. Alle habitater må være friske, i rimelig nærhet til hverandre, for suksess. Det er ikke tilstrekkelig å verne åpningen i skogen hvor tiurleiken utspiller seg, åpningen sammen med skogen må være der.

Det er mange årsaker til tap av leveområder, men menneskelig påvirkning er nøkkelfaktoren i kampen om plass. Vi trenger plass, våre aktiviteter trenger plass og vi tar plass. Arealforvaltning er et viktig verktøy.

Arealbruk på land har stor påvirkning på kystvannet. Kystovervåkingsprogrammets målinger viste at vannkvaliteten i vårt kystvann ble bedre med reduksjon i kontinentale utslipp, men samtidig som tilførsler med havstrømmen ble mindre, fikk lokale tilførsler større betydning for lokal vannkvalitet.

Klimaendringer har også her en avgjørende betydning ved at de kommer på toppen av menneskelig aktivitet og inngrep, som ikke minst medfører økte og/eller uventede effekter. En analyse av klima- og overvåkingsdata i forbindelse

med sukkertaredøden på Skagerrakkysten (SFT-rapport TA-2279/2007) viste at antall flomepisoder økte fra 1990 og utover, antall episoder med frysing-tinging av jorda gjennom vinteren økte betydelig, samt nedbør i vinterhalvåret hadde økt. Alle tre faktorer medførte økt transport av jord, avfallsstoffer, næringsstoffer, mm. fra land til kystvann. Grumsete vann sammen med temperaturøkning ble framholdt som mest sannsynlig forklaring på den kraftige tilbakegangen i sukkertare langs kysten av Skagerrak.

Regjeringen la derfor i 2021 fram «Helhetlig plan for Oslofjorden». Planen kan ses på som et eksempel på en økosystembasert forvaltning på lokalt og regionalt nivå. Det er tatt utgangspunkt i miljøtilstanden i økosystemet Oslofjorden med omkringliggende arealer som har betydning for denne tilstanden. De samlede påvirkningene er vurdert, og det er vurdert hvordan miljømål og andre samfunnsformål kan forenes. En sterk involvering av alle sektorer og myndigheter som har virkemidler eller som påvirker økosystemet Oslofjorden, er sentral. Det er samspillet mellom påvirkninger og virkemiddelbruk som kan ivareta økosystemet Oslofjorden på en god måte. Regjeringen oppfordrer alle ansvarlige å gjennomføre tiltakene i denne planen, for et felles krafttak for Oslofjorden.

METER'N OG MASKA ER BORTE!

Med få begrensninger og mye å ta igjen, har kulturkontoret utvidet virksomheten, så i år inviterer Kommunen til kulturopplevelser både på kveldstid og på dagtid. I tillegg til Kornmagasinet, tas nye «scener» i bruk, nemlig Samfunnshuset på Floren, Brottet Amfi og Dypedalsåsen.

GJENSTÅENDE PROGRAM ER:

Kulturefta'n Brottet Amfi med Allsang onsdag 8. juni kl. 17

Kulturefta'n Dypedalsåsen med M'nM duo onsdag 7. september kl. 13

Kulturkveld Kornmagasinet med Kirstie Sparboe og Per Husby torsdag 29. september kl. 18:30

Kulturefta'n Samfunnshus Floren med Blix og Nygaard onsdag 18. oktober kl. 13

Kulturkveld Kornmagasinet med Olav Stedje torsdag 27. oktober kl. 18:30

Kulturkveld Kornmagasinet med Lars Klevstrand torsdag 24. novembr kl. 18:30

Kulturefta'n Dypedalsåsen med Cesilie Nielsen Skaslien onsdag 14. desember kl. 13

Ytterligere informasjon om arrangementene finnes på Kulturkontorets nettsider, på de kommunale informasjonsskjermene, og det ligger trykte brosjyrer «rund om», herunder også i Kirkens hus.

La oss virkelig håpe at kulturbransjen kan normaliseres! Tenk på alle som har savnet oss...!

Vi sees!

Ønsker Thomas og Elin

Lions Club Hvaler har bestemt seg for å ikke arrangere tur til Strømstad-Sandefjord for Hvalers pensjonister i 2022.

Vi er i gang med planlegging av St. Hansfest 15.06.2022 og dette vil bli annonsert via pensjonistforeningene og på sidene til Hvaler kommune.

Vel møtt!

Nok en gang har Diakoni-utvalget i Hvaler menighet gleden av å invitere alle med på tur, nå til den skjønnne Dalslands kanal i Sverige.

Program torsdag 2. juni

- 08:30 Avreise Skjærhalden
- 08:45 Avreise Ødegårdskilen
- 10:50 Ankomst Håverud (i syd)
- 10:50 Avgang M/S Storholmen

Lunch ombord:

Varmrøkt laks, salat, urtesaus, poteter smør og brød, kaffe.

- 16:00 Ankomst Bengtsfors
  - 16:15 Bussavgang hjem
  - 18:30 Ca. ankomst Hvaler
- Det er ikke lagt opp til stopp på hjemveien, så ta evt. med noe mat.

Pris: kr. 850 pr. pers. inkl. buss, båt og lunch med kaffe.

Påmelding: innen **mandag 2. mai** til Henning Østby, tlf / sms: 419 02 419

Mer om båten vår, M/S Storholmen fra 1896 på dalslandskanaltrafik.se

Du trenger svenske penger til kjøp ombord, utover det som er inkludert i prisen. Kort/vipps kan ikke brukes.

Båtturen varer 5 timer. Bare 6 knop. Ikke noe stress. Slapp av, nyt!

Alle kan være med, du, dine, venner og naboer. Ta dem med da vel! Vi har 50 seter og erfaringsmessig blir bussen full. Meld deg på straks og aller senest 2. mai!

FRIVILLIGHETENS ÅR 2022

TEKST: DAG PLAU FOTO: IDA AMELIE HELGESEN, DNT

Så er vi alle inne i frivillighetsåret 2022, som er forankret i Regjeringens frivillighetsmelding fra 2018, og som hadde kick off 5. desember 2021 i Oslo rådhus.

Kronprinsen er Årets høye beskytter, og det er bevilget 20 millioner kroner til aktivitetene som «vi frivillige» måtte finne på. Det finnes vel 2000 frivillige organisasjoner i Norge, og samarbeidsorganet Frivillighet Norge er en møteplass for mange av disse. Frivillighet Norge er koordinator for Året.

Overordnet mål for frivillighetens år 2022 er:

- Få flere nye med i frivilligheten
- Gjøre flere arenaer tilgjengelige
- Skape større kjennskap til merverdien frivillig sektor skaper i det norske samfunnet

Dette kunne nesten være tatt fra Borg Bispedømmes egen plan:

- Flere barn skal døpes
- Flere skal gå i kirken
- Kirken skal bety mer for folk

En betydelig aktør innen frivillighet er kirken. Vi har jobber som må gjøres, og vi får løst oppgaven som kirke ved medlemmenes frivillige innsats.

Det er utenkelig med en menighet uten frivillige. Uten engasjerte, ulønnete mennesker er kirken knapt funksjonsdyktig! I 2020 var vi 75 000 frivillige «i farta» for våre lokale menigheter. Kaffe og vafler, sangkor og konfirmasjonsleir, klokkere og medliturger, babysang, det er ingen grenser for engasjement!

Frivillig arbeid står sterkt i kirken, og vi håper at 2022 blir året der mange finner tilbake til tidligere frivillig tjeneste i kirkelig regi. Selv om vi er mange, er det fortsatt behov for, og plass til flere! Vi håper også at mange nye vil oppdage Den norske kirke som en naturlig arena for eget sosialt og kirkelig engasjement.

Med mer enn 3,6 millioner medlemmer, har kirken et stort potensial til å kunne utgjøre en forskjell i alle landets lokalsamfunn.

Her følger et klipp fra en nettside hos Kirkerådet (14/10-21):

– Vi tror Frivillighetens år er en gyllen anledning til å styrke samhandling med andre aktører om frivillighet, til å skape oppmerksomhet om frivillighet i egen menighet, og til å sette kirkens arbeid tydeligere på kartet i lokalsamfunnet. Det vil være fint allerede nå om menigheter begynner å tenke på hvordan dette kan utnyttes lokalt, sier Jan Christian Kielland, Kirkerådets direktør i avdeling for kirkefag og økumenikk.

Som et ledd i frivillighetens år 2022 legges det opp til at alle de store nasjonale organisasjonene har en egen dag, som kalles VÅR DAG. Her kan den enkelte organisasjon fokusere på frivillighet, og anerkjenne den innsats som frivillige bidrar med.

Den norske kirke har valgt 12. juni 2022 som sin dag. Dette faller sammen med Skaperverkets dag – en fin kombinasjon som forhåpentligvis gir mange muligheter til å lage spennende arrangementer. Se mer her: <https://frivillighetensar.no/vardag>.

«Noen» har sikkert uttalt: **Uten frivilligheten stopper Norge!**

Og slik er det virkelig – mange av samfunnets store og små oppgaver løses ved at frivillige «rykker ut». Kommunens vaksinasjonsprogram lot seg gjennomføre helt etter planer og timeavtaler ved hjelp fra Sanitetskvinnene – som altså har 43 000 medlemmer i Norge – en betydelig leverandør av frivillighet.

Og alle som har opplevd at fotturer i eget land kan være flott ferie – tenk på alle røde T'er som viser vei! Avgjørende hjelp når tåka siger inn. Den Norske Turistforenings frivillige gjør fotturer trygge og holder hytter i orden. Årlig rødmales 1 million T'er, og det legges ned 800 000 frivillighetstimer i året!

Statistisk sentralbyrå har beregnet at frivillig arbeid utgjør 142 000 årsverk til en verdi av 78 milliarder kroner, tall fra 2018.

En skulle tro at slike svimlende tall fortalte at vi hadde full kontroll, men nye utfordringer dukker stadig opp. Rett utenfor stuedøren har vi

en syk Oslofjord med blant annet restriksjoner for fritidsfiske. Les artikkelen **Nasjonalpark under vann...Ikke enkelt**, i dette nummeret av menighetsbladet, skrevet av nasjonalparkforvalter Monika Olsen. På side 36 skriver hun:

Denne utfordringen krever offentlig innsats, adferdsendring og frivillig engasjement til f.eks. strandrydding. *Enhver tur i naturen kan jo bli en ryddetur*, sier Monika.

Hvaler kommune er gladelig klar over betydningen av slikt engasjement, og i oktober 2021 ble Hvaler Frivillighetssentral etablert.

HVALER FRIVILLIGHETSSENTRAL

TEKST: DAG PLAU FOTO: ERIK HAGEN, FB

For vel 30 år siden ble organisering av frivillig arbeide drøftet i en NOU, og i 1990 fikk regjeringen Syse på plass en prøveordning med frivillighetssentraler som skulle utvikle samarbeidet mellom offentlig sektor og frivillig sektor.

Idéen slo an, og i dag finnes det 477 frivillighetssentraler i 313 kommuner. Hvaler frivillighetssentral ble etablert i fjor høst, med Martin Hermansen som koordinator. Tidligere jobbet han ved NAV-kontoret på Hvaler.

Fra et intervju med Fredrikstad Blad sakser vi:

– Jeg skal både etablere nytt og markedsføre det vi allerede har av tilbud på Hvaler. Jeg ønsker å

bidra til en bedre hverdag for andre mennesker, sier Martin.

Han ønsker å kunne tilby alt fra bistand i hus og hage til hjelp for pensjonister som sliter med data. Den store ambisjonen er å etablere en ny møteplass på Hvaler, en onsdagskafeteria, hvor det går an å prate, kombinert med å få servert en brøds_kive.

– Det ligger i min stilling at vi skal jobbe med å forbedre folkehelsen på Hvaler. I tillegg har vi ensomhetsproblematikken. Det er stikkordene jeg har fått beskjed om å jobbe ut fra i startfasen, sier Hermansen.

Menighetsbladet ønsker kommunens «frivillighetsgeneral» til lykke med viktig jobb, og ønsket om å bidra til en bedre hverdag deler vi til fulle!

Barn og unge

– HVA SKJER I APRIL, MAI OG JUNI 2022

Søndag 10. april kl. 11: Familiegudstjeneste på Palmesøndag i Hvaler kirke

Etter gudstjenesten blir det kirkekaffe og pinnebrød på bålpanne, aktivitetsløype rundt kirken og utdeling av påskeposer med dukken Petronella.

Onsdag 4. mai kl. 11: Babykonsert i Kråkerøy kirke

Babyer med sine voksne fra hele prostiet inviteres til en utvidet babysangstund i kirken med sang, musikk, dans og glitrende rekvisitter.

Onsdag 4. mai kl. 18: Musikal med sangene fra Astrid Lindgren-universet

Med vårt eget barnekor, og band. Velkommen!

Søndag 15. mai kl. 11: Håpsgudstjeneste i Hvaler kirke med årets konfirmanter

Etter gudstjenesten går vi pilgrimsvandring som konfirmantene har laget.

Onsdag 8. juni kl. 18: Blomstergudstjeneste med sang av barnekolet.

Sang av barnekolet.

Babysang fredager kl. 12 i Spjørøy kirke

Etter sangstunden drikker vi voksne kaffe med noe attåt.

Knottesang tirsdager kl. 17 i Spjørøy kirke

Sang- og musikklek for barn fra 1 til 3 år sammen med sine voksne.

Disse datoene er det knottesang: 19.04, 03.05, 24.05, 31.05 og 07.06

Barnekor onsdager i Spjørøy kirke

- kl. 17 – 17:30 for barn fra 4 til 7 år
- kl. 17:30 – 18 for barn fra 8 år

Vi ønsker at alle, uansett funksjonsnivå, skal kunne delta på våre aktiviteter.

Ta kontakt ved behov for tilrettelegging!

Nettside: kirken.no/hvaler

Kontaktperson: Kjersti Morland, tlf: 975 26 412, e-post: kjersti@hvaler.kirken.no

PÅSKEKONSERT

Onsdag 13. april kl. 18
blir det påskekonsert i
Hvaler kirke med sopran
Ida Gudim og kirkemusiker
Mats-André Soli.

Dere vil få høre musikk
som formidler ulike sider av
påskens budskap gjennom
en blanding av klassisk
vokalrepertoar, salmer
og instrumentalmusikk.
Velkommen til en
høytidsfull stund midt i
påskeuken.

PÅSKE med *Petronella*

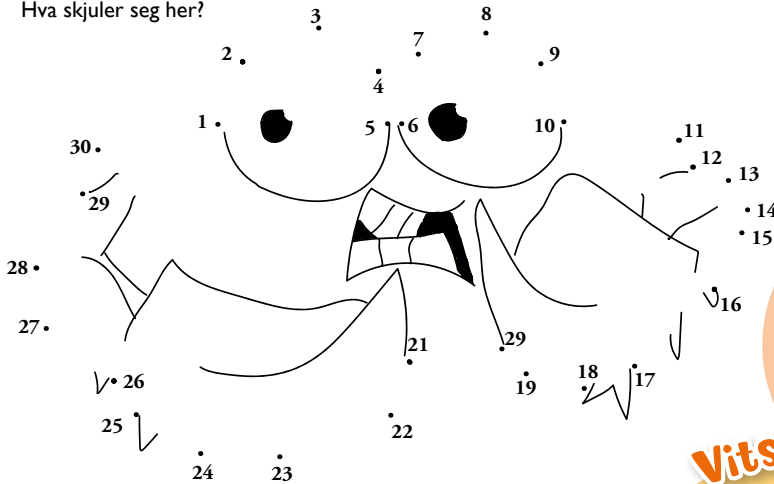
*Jeg har laget tre episoder
påske-TV sammen med de
andre dukkene i Domprostiet.
Du finner episodene på
YouTube dersom du søker
«Den Norske Kirke i
Fredrikstad Påske-TV».*

Du kan også møte Petronella på Palmesøndag i Hvaler kirke, og få påskepose.

BARNAS

Prikk til prikk

Tegn en strek fra 1 til 2 og så videre.
Hva skjuler seg her?

– Jeg vil kjøpe en hatt.
– Vet du hvilken størrelse du bruker?
– Nei, men jeg tok med hodet for sikkerhets skyld.

Vitser

Finn fem feil!

De to bildene er nesten like. Finner du de fem feilene på bildet under? Tegning: Kari Sortland

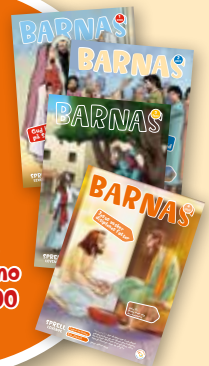

En mann kom inn på en bensinstasjon og spurte dama bak disken:
– Har du en sånn bustete og morsom liten figur som jeg kan henge på speilet inni bilen?
Dama ropte til mannen sin inne på verkstedet:
– Lars, det er noen her som vil kjøpe deg!

Gi barnebladet Barnas til et barn du er glad i!

Disse oppgavene er hentet fra bladet.

Bestill abonnement på sondagsskolen.no eller 22 08 71 00

GLIMT FRA FLORAEN PÅ HVALER

Gullstjerne (*Gagea lutea* (L.) Ker Gawl.)

TEKST: EINAR MORLAND FOTO: EGIL MICHAELSEN (WWW.MARKBLOMSTER.COM)

Gullstjerne er en av de tidlige vårplantene på Hvaler. Allerede i april blomstrer den i god jord i frodig løvskog, før trærne har fått løv. Den tilhører liljefamilien, og har en bitte liten løk som stengel, blad og blomst vokser opp fra. Den finnes spredt på Vesterøy, Spjærøy, Asmaløy og Kirkøy, og står gjerne tett i tett når den først trives. Hver plante har bare ett blad fra grunnen. Dette er tjukt og flattrøkt, renneformet nederst, og med kanter som vokser sammen mot spissen. Planten blir 10–25 cm høy, og blomstrer med tre til ti gule blomster på hver stilk. Blomstene

er grønnlige på utsiden og er uten duft, men de er populære hos biene: De skiller ut nektar på en tid da dette er mangelvare i naturen. Hvis våren ikke er for kald, sørger bier og andre insekter for bestøvning.

Frøene modnes inne i en frøkapsel. Når frøene er modne, bøyer stengelen seg slapt ned på marken og frøkapselen åpner seg. Så er det maurenes tur – de er ivrige etter frøene og bærer dem med seg til tua. Men det er ikke selve frøene maurene er ute etter, det er det fettholdige vedhenget til frøet. Dermed blir frøene spredd med maur. I en kald vår blir det dårlig med bestøvning, men gullstjerna setter også mange små sideløker. Disse kan vokse opp til nye gullstjerner. Der den vokser i god moldjord med mye meitemark, vil markene sørge for god spredning av sideløker. Takk til mauren og til meitemarken! Ved Hvaler prestegård finnes gullstjerne i store mengder i plenen ved hovedinngangen.

Gullstjerne vokser i store deler av Europa og det vestligste Asia. I Norge finner vi den spredt i kystnære strøk fra Hvaler i sørøst til Troms i nord. Den har sin norske hovedutbredelse rundt Oslofjorden.

Slektsnavnet *Gagea* er til minne om den engelske botanikeren Thomas Gage (1784-1820). Artsnavnet *lutea* (som betyr gul) kommer fra latin.

KUNSTLOTTERI

2022

Lisa Aisato

Øyvind Sand

Magnhild S. Bergh

Eli Hassel

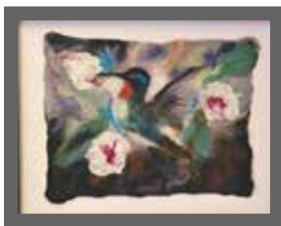
Stein Kristian Martinsen

Arild Ådnem

Rita Lilleheier

Magnhild S. Bergh

Vebjørn Sand

Vebjørn Sand

Lodd kr 50, VIPPS til 739031 og merk med navn og tlf.

Gevinstene er gitt av kunstnere med tilknytning til Hvaler, og står utstillt på Kirkens hus, Skjærhalden. Flere kunstgjenstander blir presentert i sommernummeret av menighetsbladet.

Takk for støtte til aktiviteter i kirkene på Hvaler!

HVALERKONFIRMANTER 2022 OG TRERØTTER MED STEINER

Alteret i Hvaler kirke

I februar kunne vi endelig starte opp med et nytt kull Hvalerkonfirmanter, og gjennom vinteren har vi hatt samlinger i Spjærøy kirke. Vi har drukket kakao, lekt, lært, sunget, pratet, tent lys, og hatt besøk av vennskapsforeningen Hvaler – Zacapa. Like før påske rakk vi både leir til Camp Mesnali på Sjusjøen, og å løpe sponsorløp for Kirkens Nødhjelp sammen med konfirmanter fra hele domprostiet. Nå gleder vi oss til å besøke Håpets katedral på Isegran, lage vår egen håpsgudstjeneste, og til Storesand-leker like før sommeren. Konfirmasjonsgudstjenestene er i begynnelsen av september.

Gjennom konfirmanntiden blir konfirmantene husket på og bedt for. For å synliggjøre dette ligger det nå steiner med konfirmantenes navn på alterene i våre to kirker. Der vil de ligge frem til konfirmasjonsdagen, da hver konfirmant får med sin egen stein hjem.

Steinene ligger i to vakre skåler laget av Helge Johansen fra Vesterøy. Skålene er uthulte trerøtter som har blitt pusset og lakket. Det ligger mye tid og omsorg i arbeidet med skålene, og da kjennes det helt riktig at skålene rommer navnene på våre fine konfirmanter.

Alteret i Spjærøy kirke

VIL DU VÆRE MED I FORSANGERGRUPPA?

VI HAR Plass til flere sangere i forsangergruppa vår

Gruppa møtes søndager kl. 10:15 for å synge gjennom salmene før gudstjenesten starter kl. 11. Hvis du har lyst til å være med, er det bare å møte opp i kirken. Vi trenger ikke påmelding på forhånd, og du trenger ikke forplikte deg til et visst antall gudstjenester. Det er bare å komme når du har tid og lyst!

NÅR DU TRENGER EN GAVE – TIL EN SOM HAR ALT!

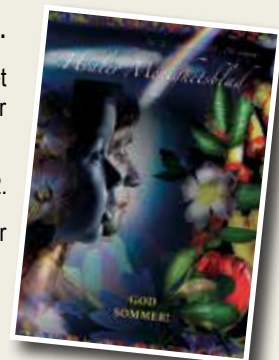
Hvaler menighetsblad er hva du leter etter – og gaven fornyer seg 4 ganger i året...

Hvaler menighetsblad er en lokal informasjonskilde, hvor også stoff fra og om dagliglivet i bygda finner plass. Vi dekker naturlig nok kirkelivet, men forteller gjerne om foreninger og aktiviteter, kulturtilbud og fra bygdehistorien.

Årsabonnementet koster kr 300, og betales til VIPPS 595306 eller konto 1506.23.78902.

Send epost til jenny@hvaler.kirken.no med navn og adresse til giver og mottaker, eller melding til redaksjonen v/Dag Plau 952 27 449.

Vi sender deg et gavekort/bekreftelse som du kan sende som hilsen.

FLØYTELÅT FRA EN KAJAKK

TEKST: ØYSTEIN SPILLING. TIDLIGERE SOKNEPREST I HVALER FOTO: JON ERIKSEN

I Fredrikstad opplevde en mann i 50-årene smerten over å miste kona si. Sliten og tung til sinns drar han ut til hytta på Hvaler. Han vil være for seg selv der ute i skjærgården. Om natten sover han dårlig. Han står like godt opp før soloppgang, går ut og setter seg med utsikt over vannet og landskapet mot øst.

Opplevelsen var så sterk og tydelig at han fant det enkelt å fortelle den videre – til noen han regnet med ville ta den imot på en respektfull måte – som en skjør og dyrebar opplevelse.

Mange opplever hendelser som synes å ha en dypere bunn. Noe skjer. Egentlig helt dagligdags ting. Men tenk at det skjedde akkurat slik, der og da. Rett foran øynene mine. Er det noen som ser meg fra et skjult sted, og vil meg vel?

Han kjenner seg ensom og utmattet. Men i lysningen av dag skjer det noe. En kajakk glir stille frem fra odden til venstre. Den holder stø kurs sydover. Midt ute i blikkfeltet sakner kajakken farten. Den stopper helt opp. Så tar padleren frem en fløyte. Han setter den mot munnen og spiller en vakker melodi. For hvem da? Trolig bare for seg selv.

Og det er jo ikke kajakkpadleren som har regien. Han eller hun visste helt sikkert ikke hvilken virkning denne trudelutten hadde for en sorgtung, bortgjemt enkemann på et svaberg like ved.

Så legger padleren fløyten bort, setter kajakken i bevegelse og forsvinner lydløst rundt odden til høyre.

Kanskje skal vi tenke: noen og hver kan bety noe godt for andre gjennom tilsynelatende snåle innfall som kommer over oss. Uten at vi noen gang får vite noe som helst om det. En vakker og fascinerende tanke dette: Vi kan bli brukt til gode ting for andre uten å vite det.

Mannen på svaberget har sittet urørlig. Men han kjenner hårene reise seg på huden. Hva var dette? Han har gjemt seg bort på et stille sted. Han tror ingen ser ham. Men hva skal han tenke nå? Det er som om noen gjør akkurat det: Noen han ikke ser, ser ham – og berører ham med en hilsen.

Av og til strekker ikke fornuften til for å hente ut betydningen av ting vi opplever. Vi trenger flere sanser. Følelser, intuisjon og tro. Så vi kan fange opp budskap fra kajakkpadlere med fløyte i soloppgangen.

Benjamin Nordling

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Et lokaleid begravelsesbyrå
Vaktelefon **69 130 130** (24t)
Farmannsgate 10
jolstad.no

Heidi Løkke Sletner

Svein Åge Johansen

Birgit Groth

Hans Kristian Helgesen

Einar Nilsen

Mesterhjelp Skjærhalden as

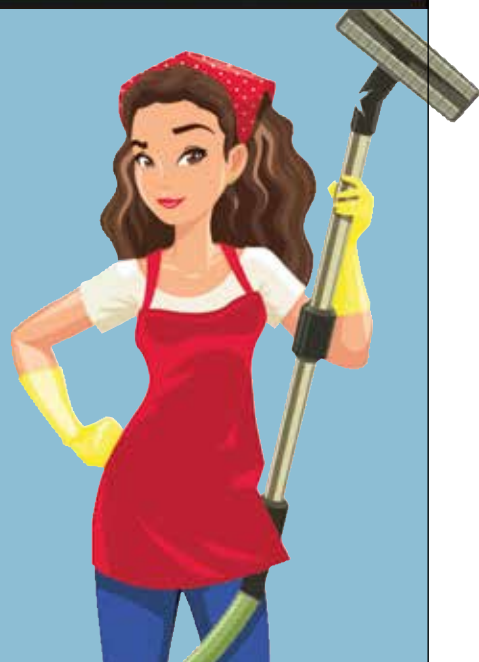
post@mesterhjelp-hvaler.no

www.mesterhjelp-hvaler.no

Ring oss så finner vi en løsning for deg!
Hytte – Hjem – Bedrift

Alt for en enklere hverdag

Tlf. Monica 403 06 155

DIN LOKALE RØRLEGGER

Om du skal reparere et **KLOSETT**, skifte **KJØKKENKRAN**, eller drømmer om **NYTT BAD**, så kan vi hjelpe deg. Kom innom vår butikk på Vesterøy på Hvaler og få tips og inspirasjon, og se et bredt utvalg av baderomprodukter. Våre rørleggere har lang erfaring, og velger du oss er du sikret at jobben utføres i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjøleker for sjøarbeider.»

BADEMILJØ

HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS

Bademiljø
BEST PÅ BAD

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
Avd. Skjærhalden Storveien 16, 95 07 51 20
post@hvaler-ror.no / www.hvaler-ror.no

HVALER BREDBÅND

Fibernet til Hvalersamfunnet

Vi har Hvalers beste bredbåndsdekning

Tlf 47 48 11 10

post@hvalerbredband.no

Foto: Foto: Ragnar Bjørk

Hvaler
kommune

FORVENT

Kvalitet

Lokal kunnskap

Tilgjengelighet

Dedikasjon

Entusiasme

Innovasjon

Grundighet

Uofsparsomhet

Overkommelig

Overkommelig

Integritet

Prioritet

Kontroll

Resultater

Teft

Veiledning

Inspirasjon

Integritet

Prioritet

Kontroll

Resultater

Teft

Veiledning

Inspirasjon

Integritet

Prioritet

Kontroll

Resultater

Teft

Veiledning

Inspirasjon

Integritet

Prioritet

Kontroll

Resultater

Teft

Veiledning

Inspirasjon

Integritet

Prioritet

Kontroll

Resultater

Teft

Veiledning

Inspirasjon

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Wilbergjordet 2, 1605 Fredrikstad • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

PREMIEKRYSSORD

I dette nummeret av menighetsbladet vil vi prøve oss med kryssord.
Vi trekker ut to vinnere, som hver får to Flaxlodd.

	bthb 2022	stekt	drikk	eie		vy	lyd	plagg	mål
	egen				stoffet				
	smerte			data			måler		
	aktiv						guttenavn		
									
gå	vær		akte		ytrer				
sterk drikk		navn			dyret			vokal	
					sykdom				kryp
kjede med en enhet					rekvisita				
di					dikter!				
språk							væske		
dyr		bar	vokal		spiser			adverb	
også			banning		følsom		på skolen	ørn	
adverb				sommer-glede		forætte			
				redskap					
ukjent			pastill		flyvåpen (eng)		ønsket tilstand	havn	
					m. navn			stropp	
		!							
lengde-mål	elv	undersøk.				trusler	tall		leker
fotball-klubb						helt			

Løsningen avfotograferes og sendes innen 1. mai
til menighetsbladets e-postadresse:
hvalermb@outlook.com eller som post til
Kirkens hus Storgata 12, 1680 Skjærhalden.
Merk konvolutten «Kryssord».

Trenger du murer eller flislegger?

ALT INNEN:

- MURING
- PUSS
- FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no
Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAG –

Martin

Heidi

Roy

Inger-Lise

Hanne

Toril

Plutselig er stolen tom...

Vi som er igjen lærer oss å leve med minnene, men først kan det være godt å ta farvel.

69 35 40 20

Alltid tilgjengelig.

FONUS Begravelsesbyrå har kontorer over hele Østfold, og vi er her for alle på Hvaler.

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

Gratis arrangement - Velkommen!

FOLKEAKADEMIET
KULTURSJOV

SVANES - artist & låtskriver

11. juni kl. 16

Kultursjov Konsertkor

VISER OG POP

Spjærøy kirke

SVANES KOMMER TIL SPJÆRØY KIRKE, OG SYNGER FRA SITT NYE ALBUM BLUE AND GREEN.

Musikken hennes byr på nynnbare refreng og melodier med særpreg og spennvidde. Tekstene beskrives gjerne som poetiske og allmennmenneskelige. Svanes formidler med en klar vokal og gitaren som viktigste holdepunkt.

KULTURSJOV - KONSERTKOR - dirigent Emilie H. Johansen

Består av 12 unge kvinner som synger flerstemt popmusikk fra dagsaktuelle norske artister. Flere av korsangerne er erfarne solister og byr også på egne opptredener. Vi kan love publikum varierte innslag, vakre stemmer og fin musikk med gitar, piano og trekkspill.

URFREMFORING AV HVALERVISA - Rolf Strømkvist F. 1928 -2014

Vi har funnet frem til ei vakker vise som ble laget her på Hvaler på syttitallet. Den handler om de fine naturopplevelsene vi mennesker kommer tett på og er i samspill med. Visa er dratt ut av familieskuffen, og vi gleder oss til å urfremføre med solist og kor i Spjærøy kirke.

ALLSANG FOR PUBLIKUM – vi har med trekkspill, pianist og sangtekster.

Vi håper noen av publikummet har lyst til å bli med på noen sommerlige allsanger.

ARRANGØR ER FOLKEAKADEMIET KULTURSJOV

En frivillig organisasjon som jobber på ideelt grunnlag. Vi holder til i Nordre Follo og i Oslo. Kultursjov har egen konsertproduksjon, tilbyr kurs og er et rimelig eventbyrå.

Bjørn Tore Kjølholt

måte enn tidligere, og vi forstår tidligere vårt ansvar for å skjøtte naturen mer skånsomt og klokere.

2021 til 2030 er utpekt som FN sitt tiår til naturrestaurering. Ødelagte økosystemer skal restaureres. For Rosareke sin del betyr det å reparere våre kanaliserte bekker. Med dagens kunnskap kan vi nemlig få i både pose og sekk. En kanalisert bekk med lite biodiversitet kan med moderne teknikker og kunnskap gjøres om til en frisk og biologisk rik vannvei. Dette kan vi gjøre på en slik måte at det gagnar både sjørretten og landbruket. Vi bør altså ikke ofre dyrka mark for å skape flotte habitater for fisk og dyr.

Vi har laget en oversikt over hver enkelt bekk på Hvaler. Den finner dere på denne nettsiden: www.RosaReke.no. Her kan dere følge alle prosjektene til Rosareke. Lese litt om den enkelte bekk, dagens utfordringer, fremtidens potensiale og se hva slags type tiltak vi utfører. Arbeidet er

omfattende, det en mange km bekk som skal restaureres. Det vi viser frem her er hva vi har gjort så langt og hva vi ønsker å gjøre i fremtiden. Et godt samarbeid med grunneiere er nøkkelord. Vi i Rosareke vet hvor vanskelig det er å være bonde. Vi i Rosareke ønsker bekker som krever mindre vedlikehold, bekker som er godkjent i henholdt til dagens og kommende regelverk. En bekk som har en god biologisk tilstand.

Rosareke Foreningen For sjørretens Venner har som mål å utvide sjørretten sine leveområder på Hvaler. Vårt mål er å gjøre de røde strekene om til grønne. Fra monotone kanaler til levende bakkedrag som har et stort biologisk mangfold. Alle bekkene samlet produserer i dag kun noen få hundre sjørrettyngel. Om vi når vårt mål vil bekkene ha en kapasitet som overstiger 10 000 yngel per år! Vi skal lage friske vannveier for sjørretten, fuglene, insekter og ål. Vi jobber for å få til hvalerbekker som i så liten grad som mulig drar med seg uønsket materiale ut i en allerede belastet Oslofjord. Hvalerbekker som holder på matjorda og bekker som er flomsikre.

HVEM ER ROSAREKE?

Rosareke Foreningen for sjørretens venner er en ideell organisasjon som jobber fulltid for å redde den sterkt reduserte og truede sjørretbestanden på Hvaler og andre lokaliteter rundt Oslofjorden. Daglig leder i foreningen er Bjørn Tore Kjølholt i Rosareke. Bjørn Tore jobber som sjørretveileder i fagavdelingen til Norges Jeger og Fiskerforbund. Hans jobb er å veilede foreninger rundt hele Oslofjorden i arbeidet med å restaurere sjørretbekker. Bjørn Tore sitter som medlem i statsforvalteren sitt fagråd for laks og sjørret på Østlandet, og jobber tett med alle deler av vannforvaltningen. Styrets leder i Rosareke heter Christian Lindvall Dahlgren. Christian er jurist av yrke, bor i Oslo, og har hytte på Hvaler.

FRA FORENINGSLIVET PÅ HVALER

NORMISJON

07.04.

Kirkens hus kl. 18.

Velkommen!

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,
mobil: 918 32 226

SØNDRE KIRKØY MISJONSFORENING

24.04.

Kirkens hus kl. 17.

Velkommen!

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,
mobil: 918 32 226

VESTERØY MISJONSFORENING

02.05.

16.05.

30.05.

Vesterøy bedehus kl. 18.

Velkommen!

Kontaktperson: Ragnhild Kjellsen,
mobil: 951 24 337

STRIKKEKAFE VESTERØY BEDEHUS

20.04.

18.05.

Velkommen!

Kontaktpersoner: Tove Arntsen,
mobil: 470 28 123 og Hanne Moe,
mobil: 990 33 434

STRIKKEKLUBBEN

Asmaløy bedehus den første torsdagen i
måneden kl. 19.

Vær velkommen!

Kontaktperson: Anne Marit Kolbeinsen,
Mobil: 414 72 251

SJØMANNSMISJONEN

09.05.

Kirkens hus kl. 19.

13.06.

Sommeravslutning, en liten ettermiddagstur.
19.06.

Gudstjeneste i Hvaler kirke kl. 11. Regionsmøte
for Sjømannsmisjonen, deretter i kirken.

Velkommen!

Kontaktperson: Ragnhild Nordengen,
mobil: 482 24 071

ASMALØY MISJONSFORENING

Samlinger på Asmaløy bedehus den siste
mandagen i måneden kl. 19.

Velkommen!

Kontaktperson: Anne Hvalgård,
mobil: 995 83 69

FORMIDDAGSTREFF

30.3

Kirkens hus kl.11.

Tore E. Thorkildsen og Olav Ruud

27.4

Brekke skole kl.11.

Paul Henriksen.

**Frist for stoff til
menighetsbladet 4. mai**

Siden sist....

MISJONSMESSE

18. november var det misjonsmesse på Vesterøy bedehus i regi av Det Norske Misjonsselskap, NMS. Leder i Vesterøy misjonsforening, Ragnhild Kjellsen, innledet. Unni Holm Olsen, ansatt i NMS avdeling Sarpsborg, holdt andakt og fortalte om misjonsprosjekter foreningene på Hvaler støtter. Utlodning og salg av flott håndarbeid hørte med.

Ragnhild Kjellsen

FEST I GUDS HUS

Tusen takk til alle som bidro til Fest i Guds hus første søndag i advent.

Ingrid Dean og Mats-André Soli planlegger ny fest i advent 2022.

Foto: Daniel Werlemo

FREDSGUDSTJENESTE

Torsdag 3. mars om kvelden var det fredsgudstjeneste med bønn og lystenning for Ukraina i Hvaler kirke.

Nåværende sogneprest Grethe Hummel og tid-

ligere sogneprest Tore E. Thorkildsen leste ord til trøst og bønner om fred og hjelp til folk i Ukraina.

Ca. 50 mennesker møtte opp på kort varsel og deltok med lystenning. Ken Phillips stod for det musikalske. En gripende kveld.

Alle gudstjenester begynner kl. 11, hvis ikke annet tidspunkt er oppgitt.

24. april	Domkirken	Gudstjeneste med vigsling av biskop Kari Mangrud Alvsvåg.
1. mai	Spjørøy	Gudstjeneste. Soli og Hummel.
8. mai	Hvaler	Gudstjeneste. Soli og Hauglum.
15. mai	Spjørøy	Konfirmantenes håpsgudstjeneste. Morland, Soli og Hummel.
Tir 17. mai,		
kl. 10.30	Hvaler	Friluftsgudstjeneste på Tusenårsstedet. Hummel.
22. mai	Spjørøy	Gudstjeneste. Soli og Hauglum.
29. mai	Hvaler	Pilegrimsgudstjeneste med mulighet for pilegrimsvandring. Morland, Kaspersen og Hummel.
5. juni	Hvaler	Høytidsgudstjeneste 1. pinsedag. Soli og Hummel.
Ons 8. juni		
kl. 18.00	Spjørøy	Blomstergudstjeneste. Barnekoret deltar. Morland, Soli og Hummel.
12. juni	Håpets katedral på Isegran	Gudstjeneste for små og store. Skaperverkets dag.
19. juni	Hvaler	Gudstjeneste med deltakelse fra Norsk kirke i utlandet/Sjømannmisjonen. Vassli Gjære.

Ved behov for transport til kirken:

Fra vest: Øyvind Olsen, tlf. 480 66 969. Fra øst: Wenche Sture, tlf. 971 49 294.

SOLIDARITET MED UKRAINA

FOTO: RAGNHILD NORDENGEN

Onsdag 9. mars ble det ukrainske flagget heist på Kirkens hus på Skjærhalden. Det skal vaie der hver dag kontoret er åpent, helt til de russiske styrkene har forlatt Ukraina.

Det ukrainske flagget på Kirkens hus er et initiativ fra Wenche Sture. Da det ikke fantes ukrainske flagg å spore opp, dro Wenche og kjøpte stoff og sydde et flagg selv.

Wenche Sture og Jan Heier var begge fornøyd da flagget vaiet.

SORG OG GLEDE I VÅRE KIRKER

DØPTE

Hvaler kirke

Lavrans Korsmo Elverhøy
Bjørge Holte-Johannessen
Athina Isabelle Reeves
Frida Linnea Arntsen
Isak Nielsen Johansen
Frans Bøe Kolstad
Elias Borge Frønningen
Theodor Bjørnerød
Matheo Bustgaard Karlsen

DØPTE

Spjørøy kirke

Ida Grønmo Kischel

JORDFESTEDE

Hvaler kirke

Hans Petter Pettersen
Ragnhild Nilsen
Tove Sjørbotten
Gerd Irene Andersen
Inga Marie Wilberg
Per Bjarne Simble
Gunnar Kverndal
Sverre Magnus Syvertsen
Kåre Bustgaard
Egil Jacob Bjørnvall
Berit Karlsen
Inger Synnøve Andersen
Anna Fjeld

JORDFESTEDE

Spjørøy kirke

Anne-Lise Holst
Egil Charles Nordin
Gunnhild Marie Fjeld
Jorun Martinsen
Tove Synnøve Rausand
May Kirsti Midtby

PÅSKESALME

Så pynter vi vårt hus til fest med lys og sang og glede
for Jesus som er hedersgjest hos oss i dag til stede.
Av graven stod han opp igjen. Halleluja!
En hellig søndag morgen! Halleluja!
Så pynter vi vårt hus til fest med lys og sang og glede.

Tekst og melodi:
Kristin Solli Schoien
Nos 562

Stilt går granatenes
glidende bånd.
Stans deres drift mot død,
stans dem med ånd!
Krig er forakt for liv.
Fred er å skape.
Kast dine krefter inn:
døden skal tape!

Nordahl Grieg